

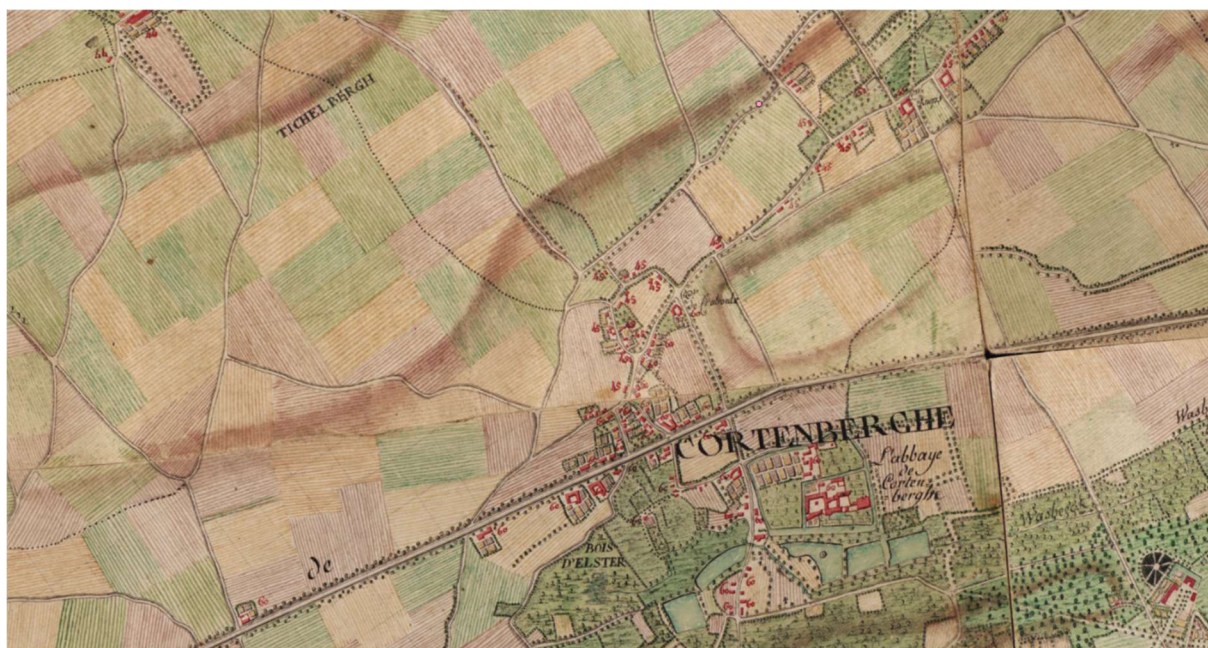

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Cohousing aan de Engelenstraat te Kortenberg. Archeologienota

E.N.A. Heirbaut
C. Dockx

Colofon

Titel: Cohousing aan de Engelenstraat te Kortenbergh. Archeologienota.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut & C. Dockx

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 224

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: maart 2020

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel I. Verslag van resultaten

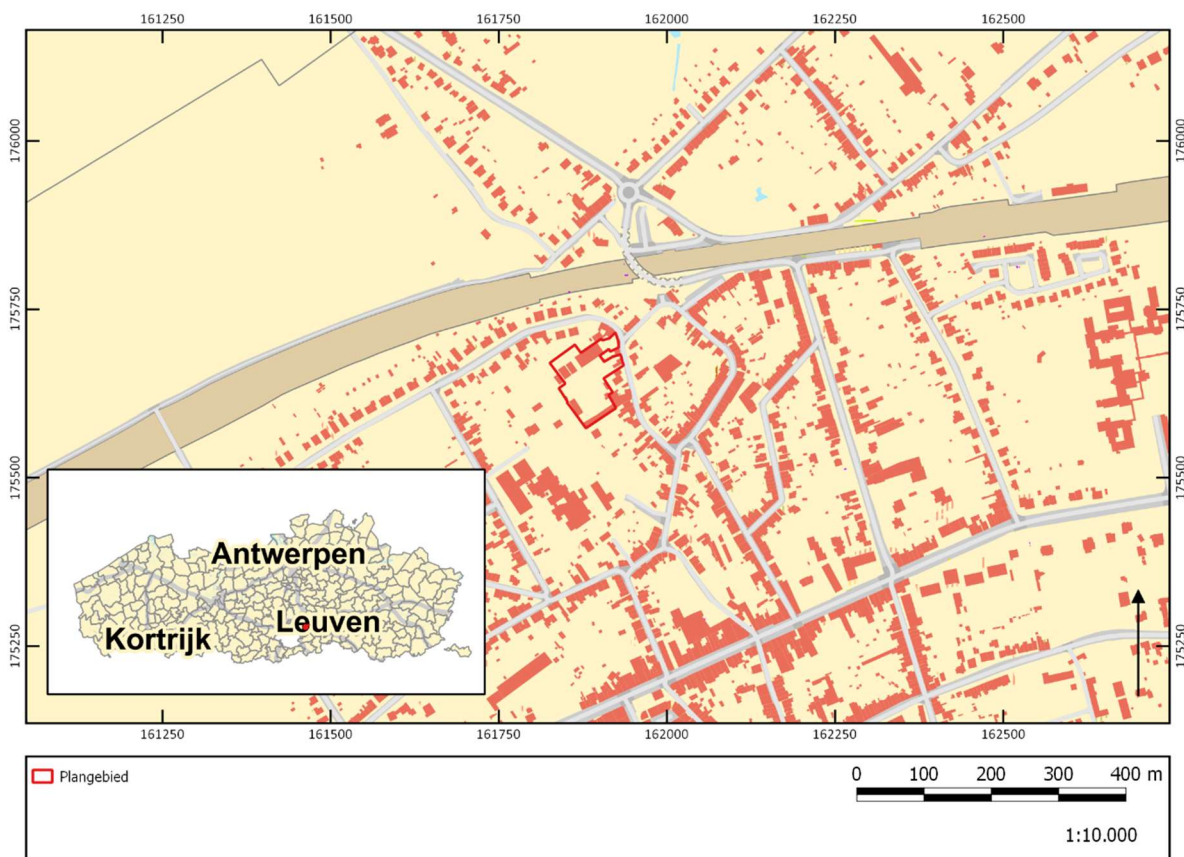
Inhoudstafel

1 INLEIDING	5
1.1 RANDVOORWAARDEN	6
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	7
2 VRAAGSTELLINGEN	8
3 METHODIEK VAN HET ONDERZOEK	9
3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK	9
3.2 RAPPORTAGE EN AFBEELDINGEN	10
4 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANEDE WERKZAAMHEDEN	11
4.1 BESTAANDE TOESTAND	11
4.2 NIEUWE TOESTAND	12
5 ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK	22
5.1 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	22
5.2 HISTORISCHE BRONNEN	22
5.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN	22
5.4 LUCHTFOTOGRAFIE	27
5.5 GEO(MORFO)LOGIE EN BODEM	30
5.5.1 DIGITAAL HOOGTEMODEL VLAANDEREN II	30
5.5.2 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART	30
5.5.3 QUARTAIR GEOLOGISCHE KAART	30
5.5.4 BODEMTYPE	33
5.5.5 POTENTIËLE BODEMEROSIE EN BODEMBEDEKKING	33
5.6 ARCHEOLOGISCHE BRONNEN	34
6 SYNTHESE	37
6.1 SYNTHESE VOOR GESPECIALISEERD PUBLIEK	37
6.1.1 SAMENVATTING VAN DE ONDERZOEKSRESULTATEN EN BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	37
6.1.2 IMPACT VAN VROEGERE EN GEPLANEDE WERKEN	38
6.1.3 POTENTIEBEPALING, KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL EN AANBEVELING	39
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	42
GERAADPLEEGDE WEBSITES	42
LIJST VAN FIGUREN	43

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Engelenstraat in Kortenberg (gemeente Kortenberg, provincie Vlaams-Brabant). Het omvat acht percelen met een totale oppervlakte van ca. 9.325 m². Een groot deel van het terrein is momenteel bebouwd door woningen en loodsen. Het centrale gedeelte is in gebruik als grasland en stockageplaats.

De opdrachtgever plant het gebied aan te wenden voor een cohousing-project waarbij 26 units opgetrokken zullen worden met groenzones (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©LARES

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een omgevingsvergunning met stedenbouwkundig luik. Het onderzoek (projectcode 2020D42) werd uitgevoerd door twee erkende archeologen conform de Code van Goede Praktijk. Onderhavige archeologienota bestaat uit twee delen: een verslag van de resultaten van het vooronderzoek (deel I) en het daaruit voortvloeiende programma van maatregelen (deel II).

Het onderzoek omvat in de eerste plaats een bureauonderzoek. Hierbij wordt nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek wordt geëvalueerd in hoeverre er voldoende informatie voorhanden is om tot bovengenoemde doelstelling te bekomen, of dat er bijkomend vooronderzoek in een andere vorm (al dan niet met bodemingreep) noodzakelijk is.

Het verslag van de resultaten van het vooronderzoek omvat naast deze inleiding nog

vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 2 worden de vraagstellingen die voor dit onderzoek relevant zijn, opgesomd. Deze vraagstellingen zullen in hoofdstuk 6 beantwoord worden, in zoverre als mogelijk op basis van de resultaten van het vooronderzoek. De gehanteerde werkwijze en onderzoeksstrategie worden in hoofdstuk 3 beschreven. Hier wordt ook de gemaakte selectie inzake bronnen verantwoord (cf. de Code van Goede Praktijk, par. 12.5.2.1). De geplande werkzaamheden worden in hoofdstuk 4 beschreven. Hierbij is van groot belang dat duidelijk wordt in hoeverre de werken impact zullen hebben op het (eventueel aanwezige) bodemarchief. Hoofdstuk 5 vormt de weerslag van de resultaten van het bureauonderzoek (*assessment*), gebaseerd op een exhaustieve studie van het beschikbare kaartmateriaal, de historische en archeologische bronnen. In dit hoofdstuk wordt geëvalueerd wat de archeologische potentie van het plangebied is. In hoofdstuk 6 wordt een synthese gevormd op basis van het *assessment*, waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden, en wordt ook geïnformeerd over de eventuele kennisvermeerdering die het plangebied kan opleveren. Verder wordt nagegaan in hoeverre de eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden aangetast kunnen/zullen worden door de geplande werkzaamheden. Het eerste deel wordt afgesloten met de bibliografie en bijlagen. Het tweede deel omvat een gemotiveerd advies omtrent het vervolgtraject (programma van maatregelen).

1.1 Randvoorwaarden

Delen van het terrein zijn momenteel ontoegankelijk voor verder archeologisch vooronderzoek buiten bureauonderzoek. Bovendien wordt het nu uitvoeren van verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem, zonder de zekerheid dat de verkavelingsvergunning wordt verkregen, ervaren als een financieel risico. Het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem zal bijgevolg in een uitgesteld traject worden uitgevoerd, dit om zowel logistieke als economische redenen.

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Engelenstraat, Kortenber
Ligging	Engelenstraat, Kortenber
Kadastrale gegevens	Kortenber, 1 ^e afdeling, sectie B, percelen 6m2, 6k2, 7g, 8r, 8a2, 8x en 11r.
Bounding Box	X Y
	161976.276075 175668.275821
	161844.893914 175668.275821
	161976.276075 175598.574649
	161844.893914 175598.574649
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2020D42
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Caroline Dockx, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	september/januari 2019/2020
Geplande ingreep	Optrekken van 26 units met ondergrondse parkeergarage en groenzones in het kader van cohousing
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 8.235 m ²
Totaal oppervlakte geplande werken	ca. 8.235 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek, archeologisch vooronderzoek in uitgesteld traject

2 Vraagstellingen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op? Welke onderzoeksstrategie moet toegepast worden in het uitgesteld traject?

3 Methodiek van het onderzoek

3.1 Onderzoeksmethodiek

Om na te gaan of er archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied aanwezig zijn en om een antwoord te kunnen geven op de in hoofdstuk 2 geformuleerde vraagstellingen, is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn verschillende soorten bronnen geraadpleegd, die in hoofdstuk 5 besproken zullen worden (*assessment*). De meeste bronnen zijn online beschikbaar gesteld door de Vlaamse Overheid.

Om de fysische geografie van het projectgebied te onderzoeken zijn de bodemkaart, bodembedekkingskaart, erosiegevoeligheidskaart, tertiair geologische kaart en quartair geologische kaart geraadpleegd. Deze zijn online te raadplegen in de databases van Geopunt Vlaanderen (www.geopunt.be) en in de Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be).

Om een beeld te krijgen van de historische (landschaps)ontwikkeling van het plangebied zijn de beschikbare historische en topografische kaarten geraadpleegd. De gegeorefereerde historische kaarten, dit zijn de kaart van Frickx (1712), de kaart van de Ferraris (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841), de kadasterkaart van Popp (1842-1879) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854), kunnen online geraadpleegd worden via het Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroerenderfgoed.be).

De kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is voor dit gebied niet beschikbaar. Op dezelfde website zijn ook verschillende 20^e- en 21^e-eeuwse luchtfoto's te raadplegen. Daarnaast is gebruik gemaakt van ander historisch kaartmateriaal, o.a. uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, dat is in te zien via de website van Cartesius (www.cartesius.be). Voor de historische bronnen is gebruik gemaakt van de inventaris onroerend erfgoed en van schriftelijke bronnen. De combinatie van historische bronnen, historische kaarten, topografische kaarten en luchtfoto's zorgt ervoor dat de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving vanaf de 18^e eeuw tot het heden goed in beeld gebracht kan worden.

Om ook zicht te krijgen op de perioden vóór de 18^e eeuw is onderzocht of er zich in en/of nabij het plangebied archeologische resten in de ondergrond bevinden of reeds zijn onderzocht. Om dit te kunnen bepalen, zijn voornamelijk de online beschikbare gegevens geanalyseerd. Hierbij is in eerste instantie de database van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI; www.cai.onroerenderfgoed.be) bevraagd. Hierbij moet opgemerkt worden dat de CAI niet volledig is en geen garantie biedt op de aan- of afwezigheid van een eventuele archeologische site. Ook is www.inventaris.onroerenderfgoed.be geraadpleegd voor het plangebied en de ruimere omgeving. Dit is verder in dit rapport verwerkt.

Naast het onderzoek naar de historische ontwikkeling van het gebied en de reeds gekarteerde archeologische vindplaatsen, dienen ook de geplande werkzaamheden en de (eventueel) hierbij horende verstoringen in kaart gebracht te worden. De beschrijvingen gebeuren op basis van de plannen en schetsen die de opdrachtgever ter beschikking heeft gesteld (hoofdstuk 4). Hiertoe behoren de plannen van en informatie over de bestaande bebouwing (“bestaande toestand”) en de bouwtekeningen van het te realiseren project (“nieuwe toestand”).

Op basis van alle beschikbare gegevens is tenslotte een conclusie getrokken omtrent de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed met een groot potentieel tot kennisvermeerdering, en de eventuele intactheid van een al dan niet aanwezige archeologische site (hoofdstuk 6). Hieruit vloeit een advies omtrent eventuele vervolgstappen die genomen moeten worden.

3.2 Rapportage en afbeeldingen

De indeling in hoofdstukken is reeds eerder beschreven. Wat betreft de afbeeldingen die in deze archeologienota zijn opgenomen, geldt dat zij alle zijn afgebeeld op klein formaat omwille van de opmaak van de tekst. In bijlage zijn de beschikbare plannen opgenomen.

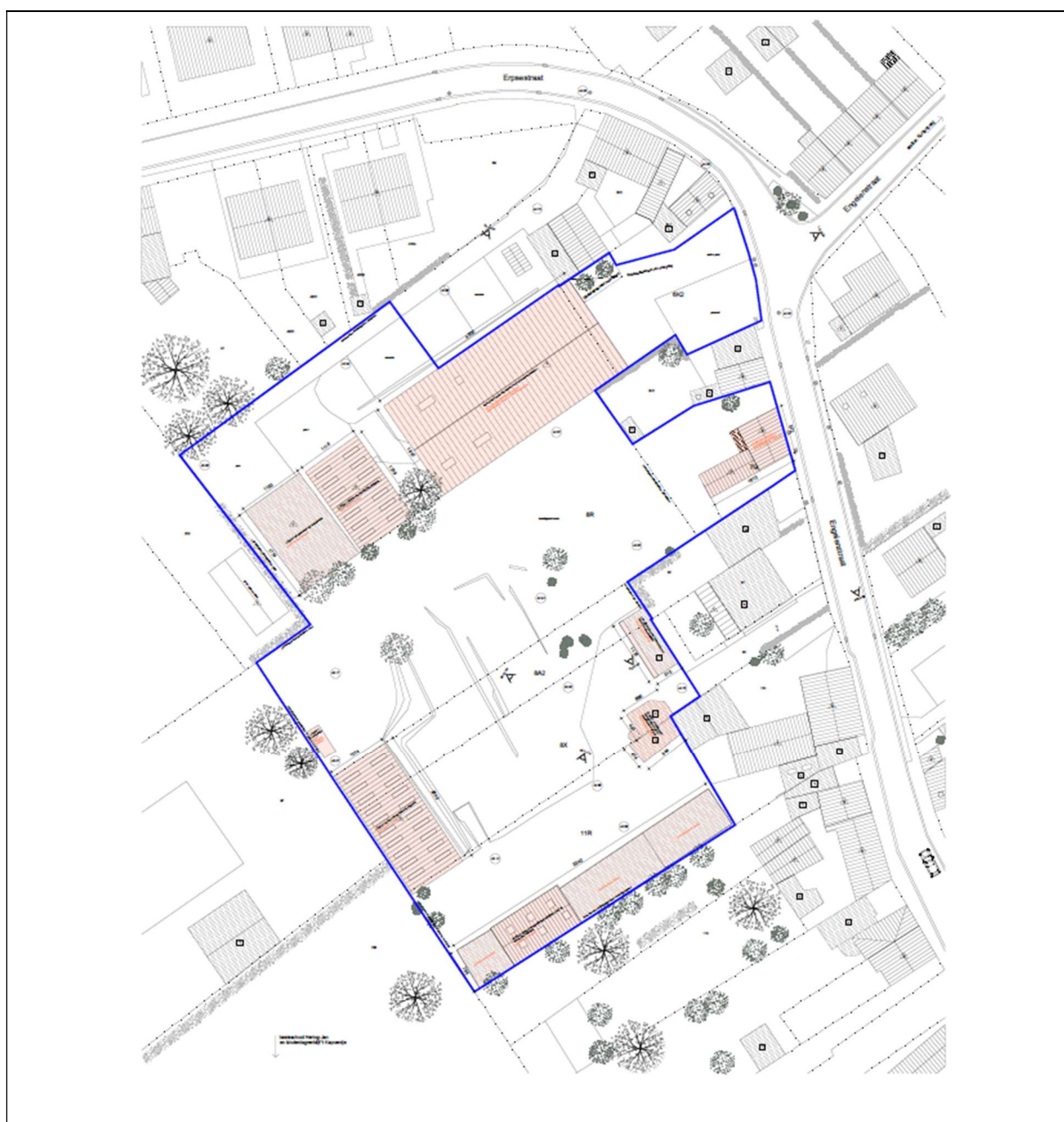
De kaarten die gemaakt zijn op basis van de beschikbare bodemkaarten, luchtfoto's en CAI zijn zoveel mogelijk op eenzelfde schaal vervaardigd (zie ook figurenlijst). Omwille van de duidelijkheid (vb. situeren van het plangebied ten opzichte van de omringende omgeving) kan hiervan afgeweken zijn. Historische kaarten zijn op een andere schaal gemaakt om zo ook zicht te geven op een groter gebied, of juist in te zoomen op details.

De in deze archeologienota opgenomen informatie en plannen zijn vermeld met toezegging van de opdrachtgever.

4 Beschrijving van de geplande werkzaamheden

4.1 Bestaande toestand

Het plangebied bestaat uit zeven percelen met een totale oppervlakte van ca. 8.235 m². Op perceel 7G bevindt zich een woning. Van dit huis zijn echter geen bouwplannen beschikbaar waardoor niet geweten is of de woning al dan niet onderkelderd is. Het overige gedeelte van het terrein is deels bebouwd en verhard en was in het verleden in gebruik als witloofboerderij. Ook van deze structuren zijn geen bouwplannen beschikbaar waardoor de impact van deze (landbouw)activiteiten op het bodemarchief moeilijk ingeschat kan worden. Inspectie op het terrein was niet mogelijk omdat hier geen toelating voor werd gegeven.

Figuur 3a. Inplantingsplan bestaande toestand.

4.2 Nieuwe toestand

De opdrachtgever plant het ganze terrein aan te wenden voor een cohousingproject. Binnen dit project zullen 26 woonunits voorzien worden. Het overige gedeelte van het terrein wordt aangelegd als groenzone (fig. 3 en 4). De units bestaan uit 7 gesloten bebouwingen en 6 halfopen bebouwingen. Daarnaast worden ook 12 appartementen en 1 unit bestaande uit 6 studio's voorzien. Deze worden verspreid over het terrein opgetrokken.

Figuur 3b. 3D voorstelling van het project.

Gebouwen

Op het terrein zullen verschillende blokken geschikt worden. Niet alle blokken zijn op eenzelfde manier gefundeerd en/of onderkelderd. Hieronder zal daarom per blok kort ingegaan worden op de ondergrondse situatie.

Blok A

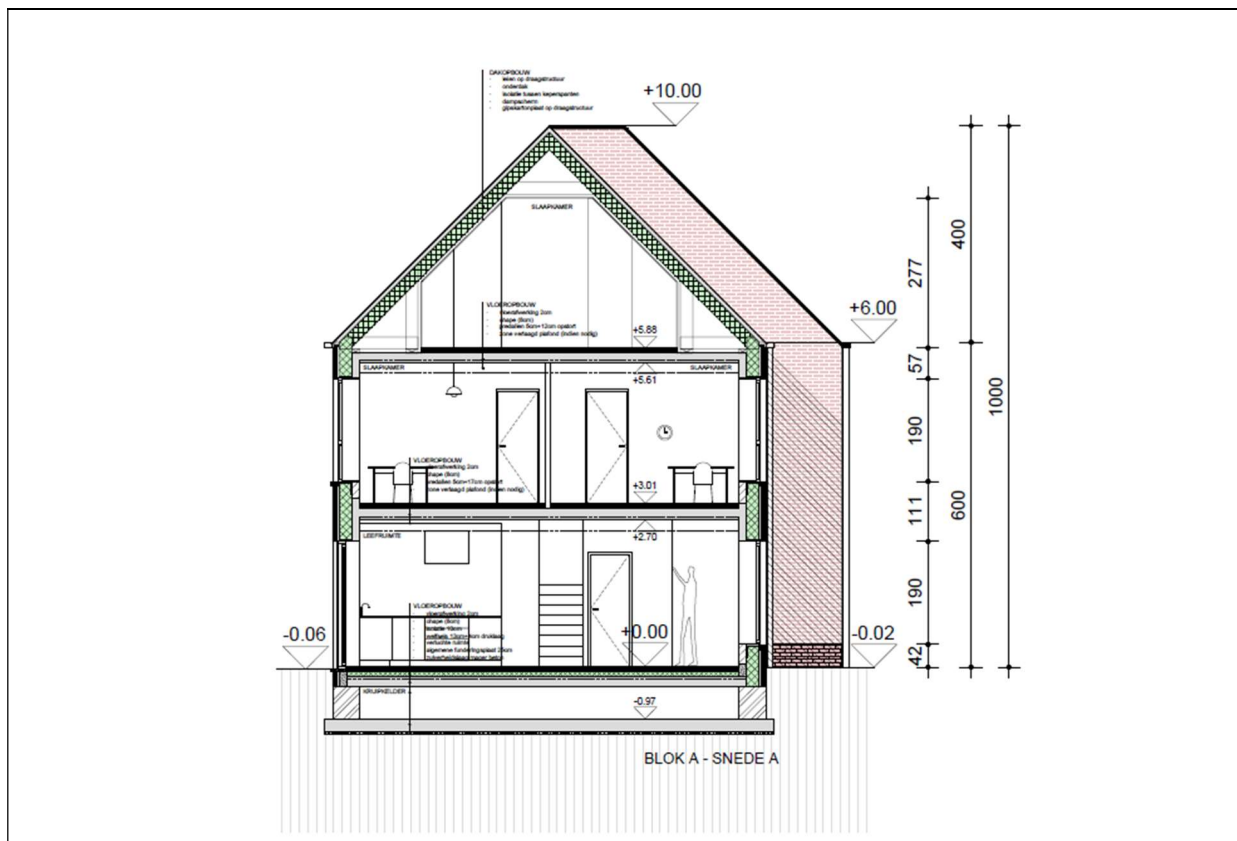
Blok A bevindt zich aan de zuidoostelijke perceelgrens (fig. 5a) en bestaat uit vier gesloten en twee halfopen bebouwingen. Deze woningen worden onderkelderd met een kruipkelder onder het volledige blok; de funderingsplaat zal op een diepte van ca. 1,2 – 1,3 m onder het maaiveld liggen.

Blok B

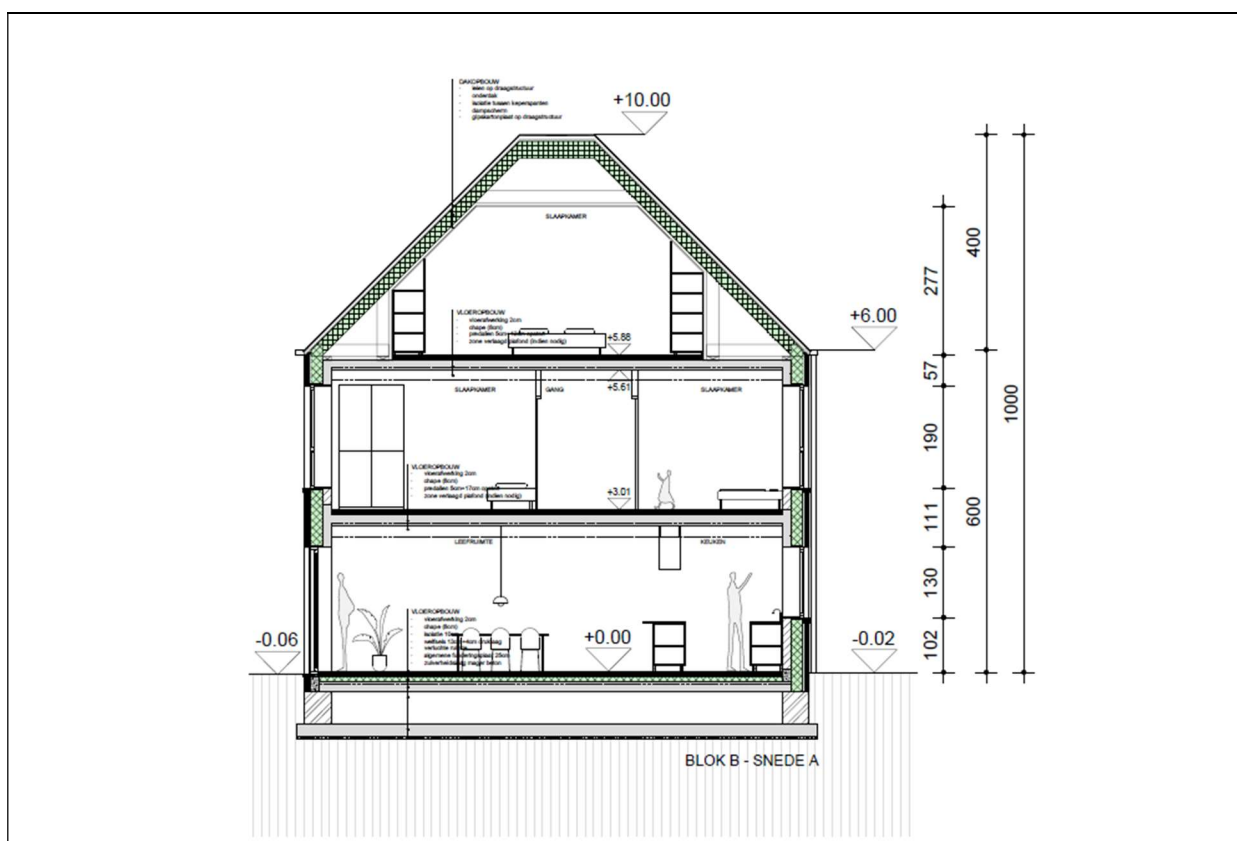
Blok B bevindt zich aan de westelijke perceelgrens (fig. 5b) en bestaat uit drie gesloten en twee halfopen bebouwingen. Deze woningen worden onderkelderd met een kruipkelder onder het volledige blok; de funderingsplaat zal op een diepte van ca. 1,2 – 1,3 m onder het maaiveld liggen.

Figuur 4. Inplantingsplan.

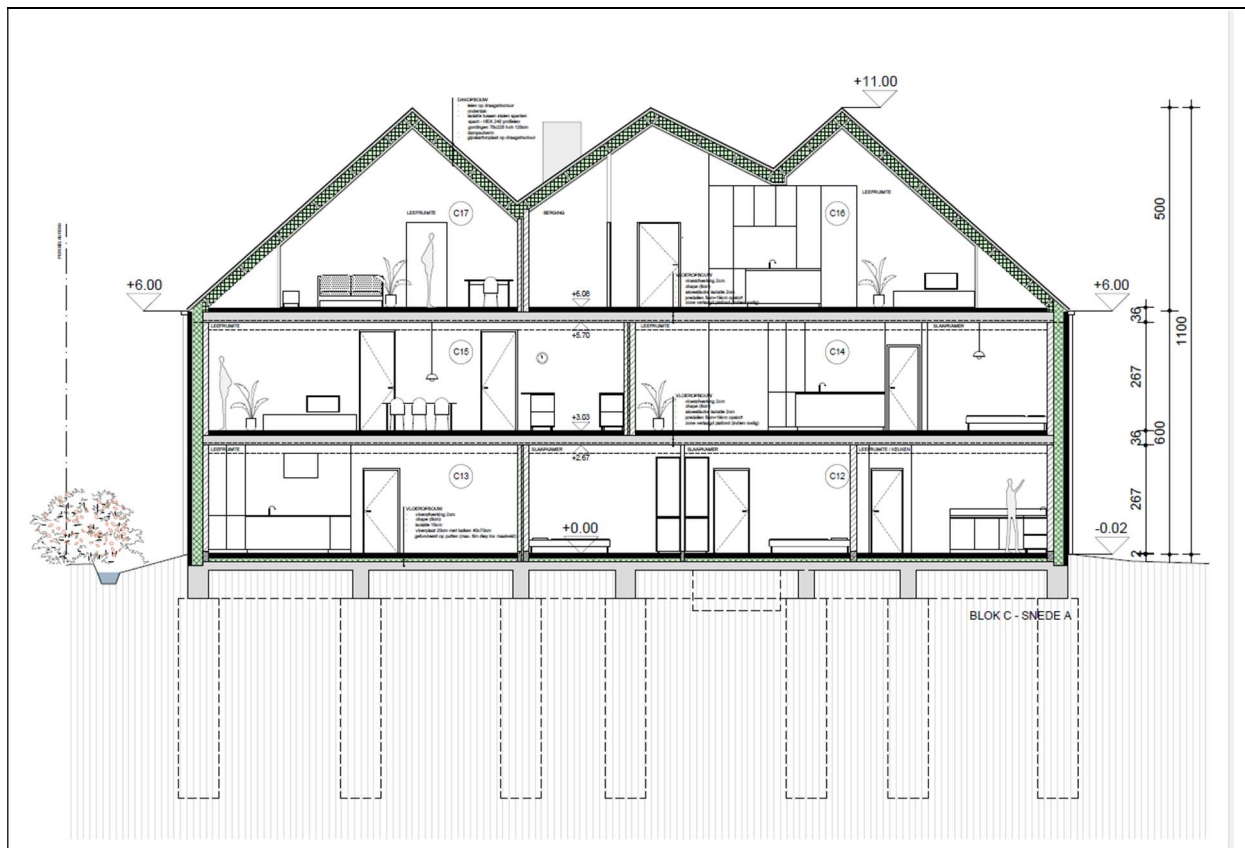
Figuur 5a. Doorsnede blok A.

Figuur 5b. Doorsnede blok B.

Blok C

Blok C bevindt zich aan de noordelijke perceelgrens en bestaat uit zes appartementen. Deze blok wordt gefundeerd op palen die maximaal tot een diepte van 6 m onder het maaiveld reiken (fig. 5c). Hierop wordt een betonnen funderingsplaat gelegd.

Figuur 5c. Doorsnede blok C.

Blok P

Blok P bevindt zich centraal binnen het plangebied en bestaat uit vier appartementen, een paviljoen en zes studio's. Aan de achterzijde van deze blok wordt een ondergrondse parkeergarage voorzien met 18 parkeerplaatsen (fig. 5d). Deze ondergrondse parking zal tot een diepte van ca. 3,65 m onder maaiveld worden uitgegraven. Lokaal zullen er verzwaarde zolen onder de bodemplaat worden aangebracht van ca. 75 cm dikte; hiervan is de exacte positie nog niet bekend. De ingang tot deze parking ligt ten noordoosten van het gebouw, en vertrekt vanaf de toegangsweg die in het noorden loopt. Hierdoor ontstaat een talud dat vanaf het maaiveld parallel aan gebouw P loopt, en een vrij lang tracé heeft.

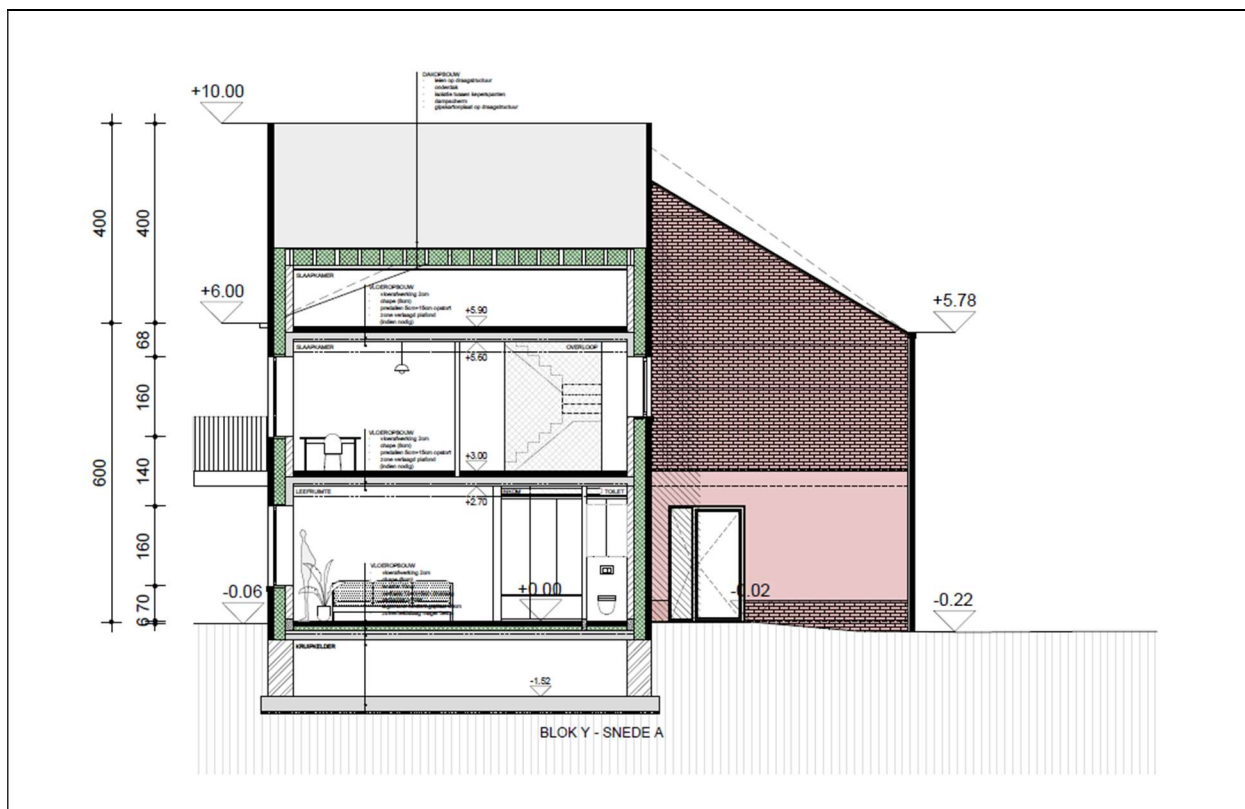
Blok Y

Blok Y bevindt zich aan de Engelenstraat en bestaat uit één woning en twee appartementen. Deze woningen worden onderkelderd met een kruipkelder onder het

volledige blok; de funderingsplaat zal op een diepte van ca. 2 m onder het maaiveld liggen.

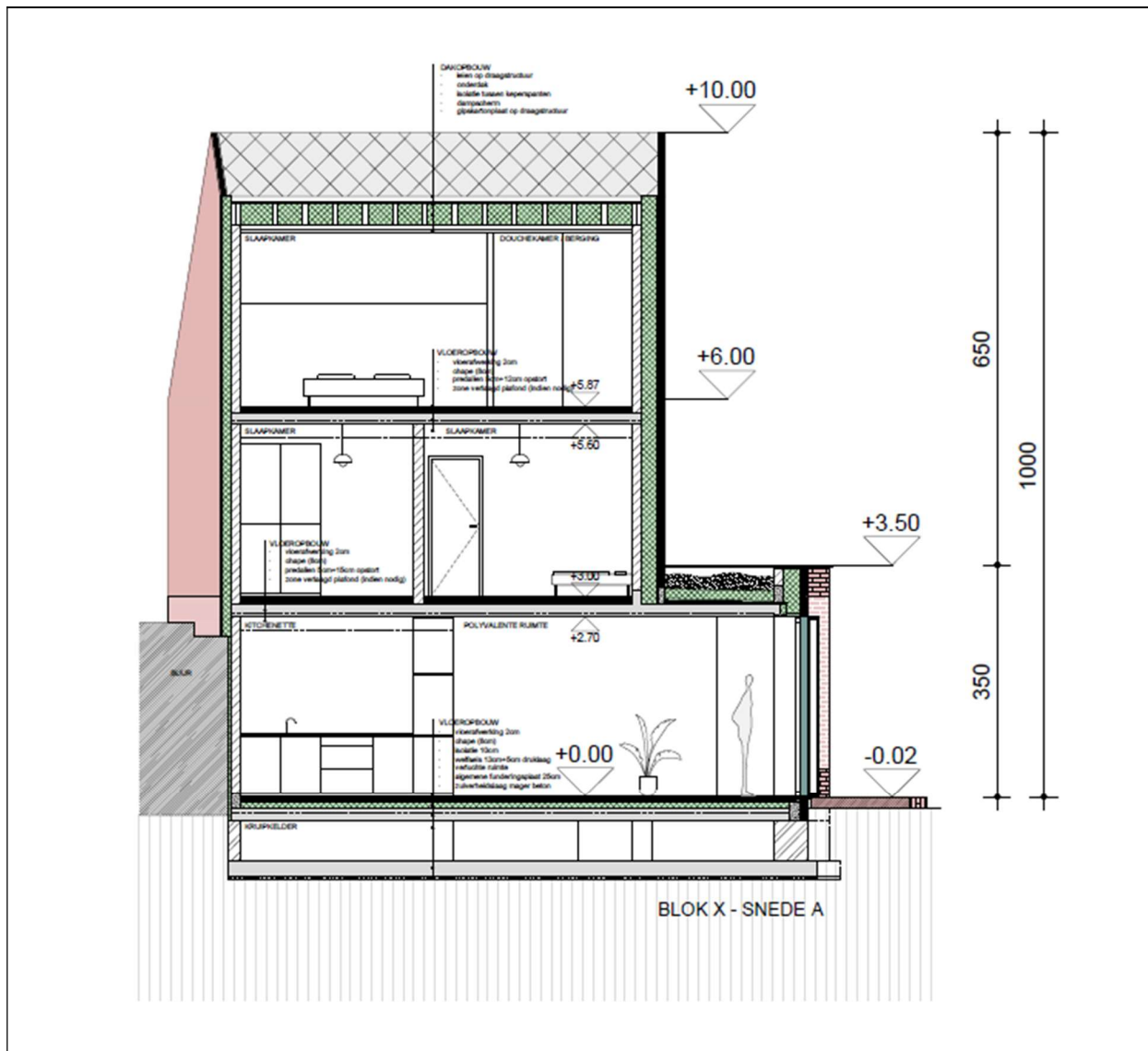
Figuur 5d. Doorsnede blok P.

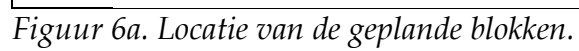
Figuur 5e. Doorsnede blok Y.

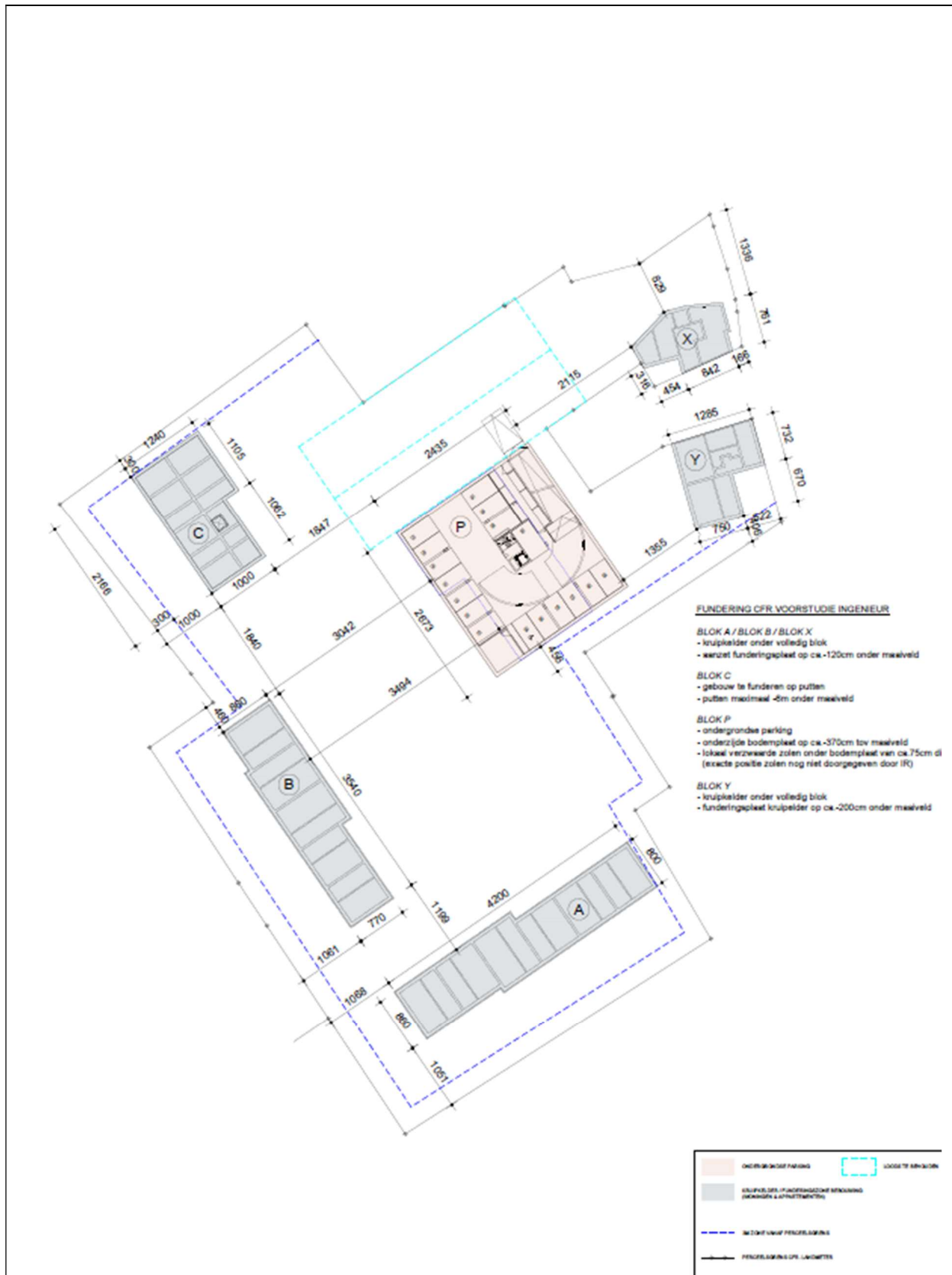
Blok X

Blok X bevindt zich aan de Engelenstraat en bestaat uit een woning met praktijkruimte. Deze woningen worden onderkelderd met een kruipkelder onder het volledige blok; de funderingsplaat zal op een diepte van ca. 1,2 m onder het maaiveld liggen.

Figuur 5f. Doorsnede blok X.

Figuur 6b. Voorstudie ingenieurs funderingen.

Wegenis, nutsleidingen, putten en verhardingen

Omdat alle gebouwen goed ontsloten moeten worden, is er vanaf de Engelenstraat een nieuwe weg voorzien die in het noordelijke deel van het plangebied begint en langs de noordkant doorloopt (op figuur 4 aangegeven in het bruin). Deze weg is niet overal even breed, en vertakt op verschillende plaatsen. De weg wordt aangelegd in beton, tot een diepte van maximaal 50 cm onder maaiveld.

Aan het kruispunt van de Engelenstraat met deze nieuwe toegangsweg wordt een ondergronds sorteerstraatje voorzien. Deze zal tot een diepte van 3 m -mv worden ingegraven.

Onder de weg wordt de riolering aangelegd. De diepte waarop de DWA zal aangelegd worden, varieert lichtjes op het terrein. Het verloop is als volgt. Van de straat naar D01 zal deze op een diepte van 2 m liggen (ten opzichte van het huidige maaiveld). Op D01 zal hij omhoog gaan, naar een diepte van 1,65 m -mv. Vanaf hier loopt hij naar D02, waar de diepte 1,35 m -mv is. Ter hoogte van punt D03 zal de diepte 1,4 m -mv zijn. Alle overige DWA-leidingen zullen op maximaal 1,2 m -mv gelegd worden.

Septische putten en RWA-putten worden op een diepte van 2,5 tot 3 m -mv geslagen, afhankelijk van het type put. Tenslotte zullen nutsleidingsleuven uitgegraven worden tot een diepte van maximaal 1,1 m -mv.

In het noordelijke deel van het plangebied wordt de weg aan weerszijden omgeven door parkeerplaatsen. Deze worden uitgevoerd in grasbetondals, waarvoor de bodem over een diepte van ca. 40 cm zal worden afgegraven.

Tussen de parkeerplaatsen door is een verharding aanwezig waardoor voetgangers gebouw P kunnen bereiken. Ook rondom het gebouw is ten noorden en ten oosten, maar ook aan de hele zuidkant een verharding aangelegd. Ook voor deze verhardingen zal de bodem afgegraven worden tot een diepte van ca. 40 cm.

Ten zuidwesten van blok C worden twee terrassen voorzien. Hiervoor wordt de bodem uitgegraven tot een diepte van ca. 40 cm. Op gelijkaardige manier worden de terrassen van blokken A, B en X gemaakt.

Overal op het terrein worden kleine paden aangelegd om van het ene blok naar het andere blok te kunnen wandelen, of om in de groene tuin te kunnen wandelen. Deze paden worden uitgevoerd in grind, waarvoor slechts minimale bodemverstoringe graafwerken zijn voorzien.

Overige structuren

In het noordelijke deel van het plangebied, ten noorden van de weg en naast de parkeerplaatsen, ligt reeds een ondergrondse stookolietank. Deze blijft functioneel.

Tussen de parkeerplaatsen en blok X worden een fietsenstalling en een nieuwe hoogspanningscabine voorzien. Voor de fietsenstalling moeten zo goed als geen bodemverstoringe werken worden uitgevoerd. De cabine daarentegen wordt tot een diepte van maximaal 60 cm aangelegd.

Ten noordoosten van blok C worden ook nog overdekte fietsenstallingen voorzien. Ook hiervoor zijn de bodemverstorende graafwerken beperkt. Hetzelfde geldt voor de fietsenstalling ten zuiden van blok P en die tussen blok P en blok Y.

Omgevingsaanleg

Tenslotte zal op het hele terrein nog de omgeving worden aangelegd. Dit houdt een volledige aanleg van alle groenzones in, met het aanplanten van verschillende bomen en het leggen van gazon. Bovendien wordt centraal op het terrein ook nog een speelzone aangelegd, waarvoor het natuurlijke reliëf zal moeten wijzigen.

Conclusie

Al met al zijn de geplande werken zeer ruim en alomvattend. Door de sloop en de daaropvolgende bouwactiviteiten zal de bodem zeer sterk verstoord worden en dit op het volledige terrein.

5 Archeologisch bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt verslag uitgebracht van het bureauonderzoek naar de archeologische en historische kennis over het plangebied (*assessment-rapport*). De hierbij gehanteerde methoden, technieken en criteria zijn beschreven in hoofdstuk 3.

5.1 Archeologische voorkennis

Er is nog geen archeologisch onderzoek in welke vorm dan ook uitgevoerd binnen de grenzen van het plangebied. Deze bureaustudie is met andere woorden het eerste onderzoek dat voor deze locatie wordt uitgevoerd. Buiten de grenzen van het plangebied zijn op verschillende locaties al archeologisch onderzoek uitgevoerd. Deze worden beschreven in paragraaf 5.6.

5.2 Historische bronnen

Voor het historisch onderzoek is gebruik gemaakt van heemkundige literatuur online. Hierin wordt geschreven dat Kortenbergh momenteel een fusie is van vier verschillende gemeenschappen, namelijk Erps-Kwerps, Everberg, Meerbeek en Kortenbergh. Deze gemeenschappen hebben voornamelijk een agrarische geschiedenis, wat ook op de historische kaarten te zien is.

Het jaar 1095 is het referentiejaar voor de stichting van Kortenbergh omdat de bisschop van Kamerijk toen het bestaan van een religieuze gemeenschap op de 'Curtenbergh' erkende en de abdijkerk inwijdde. Volgens de overlevering was deze abdij gegroeid uit een kluis, een gesticht door enkele religieuze vrouwen onder de leiding van ene Colomba.

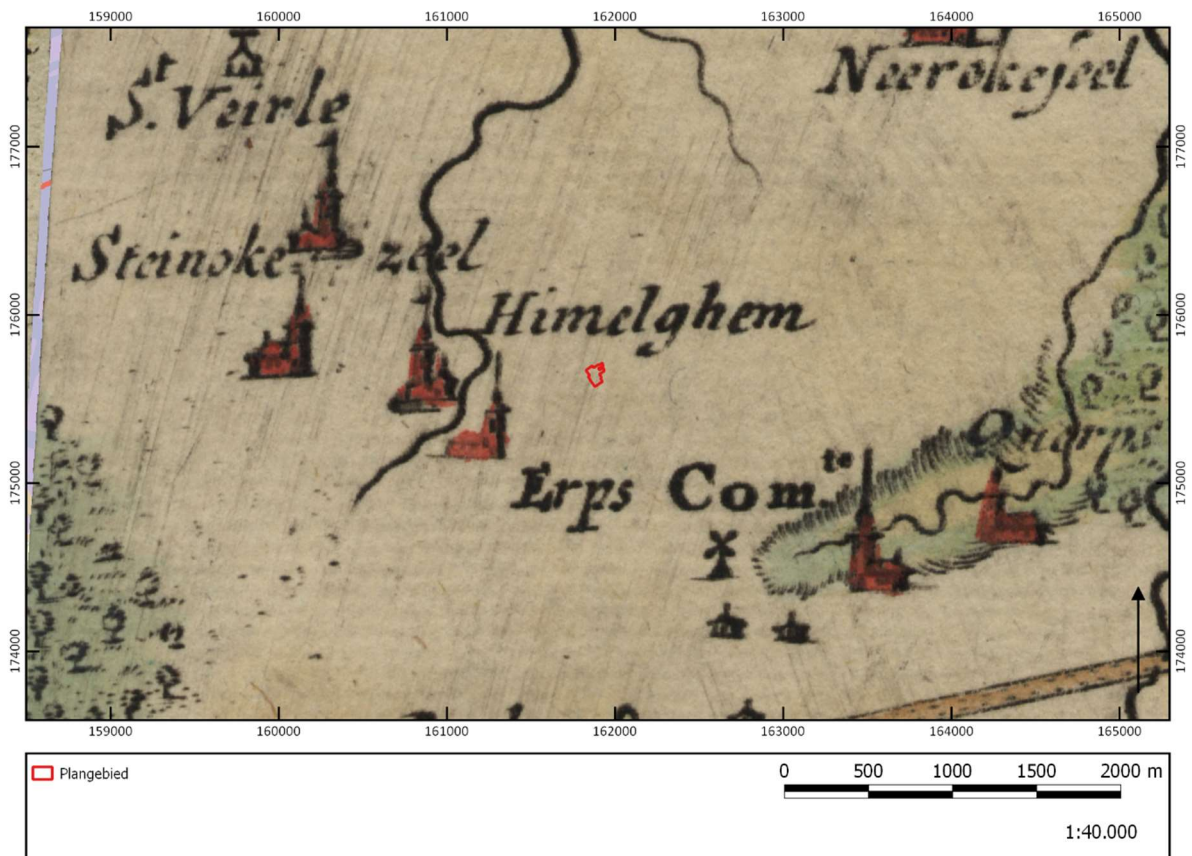
Rond 1222 verlieten de kloosterlingen de heuvel om zich in het dal aan het Minneveld te vestigen waar, na talrijke afbraak en wederopbouwfasen, nu nog steeds een abdijgebouw in gebruik is. De grootste delen van de abdij dateren uit de 18^e en 19^e eeuw. In deze abdij werd in 1312 tevens het Charter van Kortenbergh ondertekend door Hertog Jan II van Brabant.¹

5.3 Cartografische bronnen

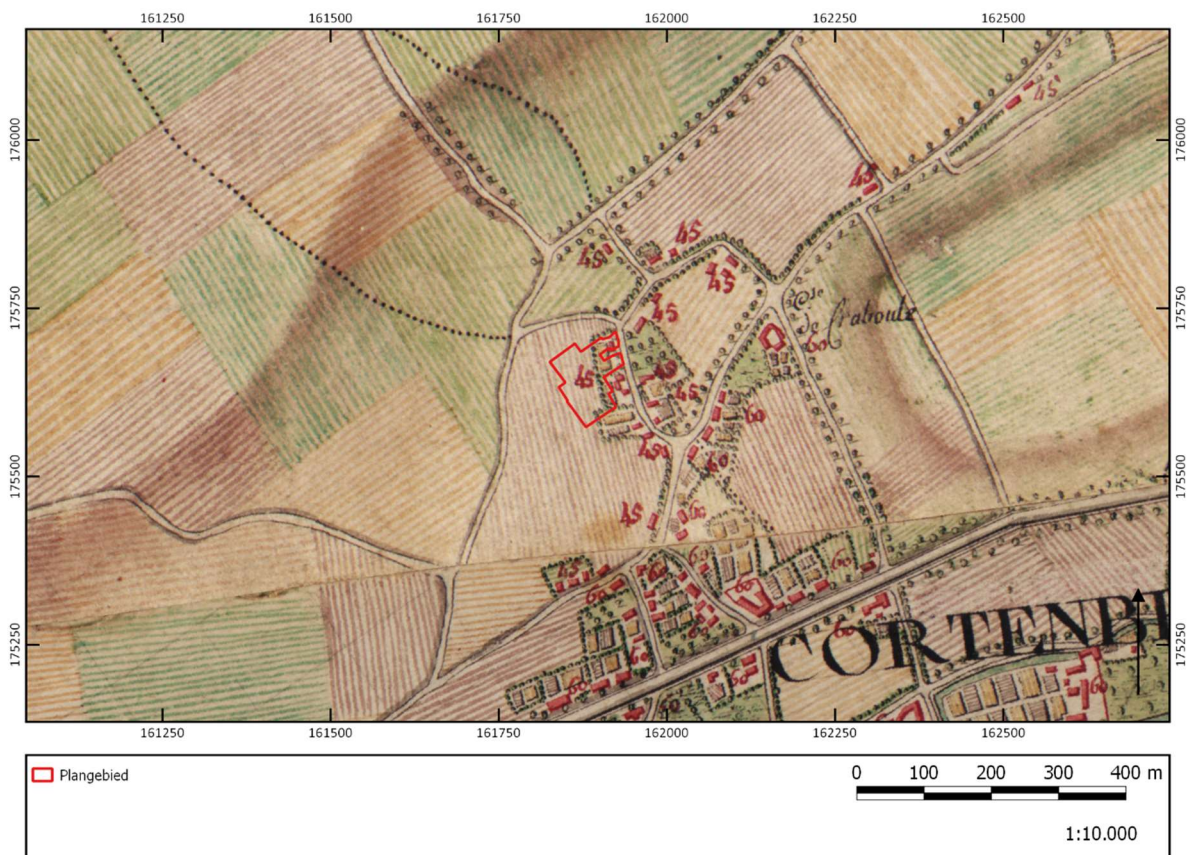
Voor dit gedeelte van het onderzoek zijn de kaarten van Frickx, van de graaf De Ferraris, de Atlas der Buurtwegen, de Poppkaart en van Vandermaelenkaart gebruikt. De topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is voor dit plangebied niet beschikbaar.² Er zijn in dit kader ook recente topografische kaarten ook bekeken.

¹ <http://oud.kortenbergh.com/vrijetijd/toerisme/geschiedenis.php>

² Alle gebruikte kaarten en luchtfoto's kunnen online geraadpleegd worden op <http://www.geopunt.be>. Dit zal niet elke keer herhaald worden bij de desbetreffende kaartbeschrijving.

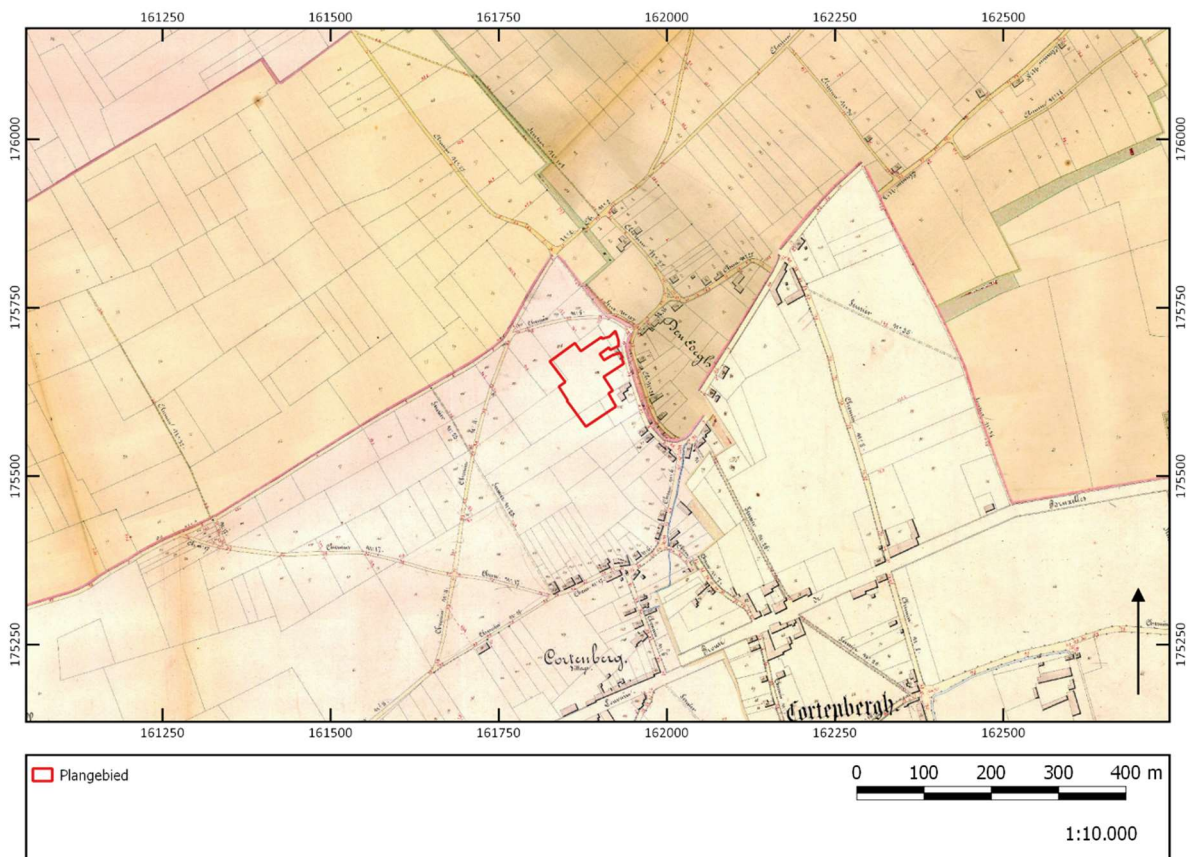
Figuur 7. Uitsnede uit de Frickxkaart (1744). ©LARES

Figuur 8. Uitsnede uit de Ferrariskaart (1771-1778). ©LARES

Het plangebied ligt ten noorden van de historische dorpskern van Kortenbergh. Als algemeen referentiekader lijkt de Frickxkaart (fig. 7) echter moeilijk als alleenstaand cartografisch document leesbaar. De kaart is te algemeen om er duidelijke informatie over het plangebied uit af te leiden. Daarenboven kan de kaart niet goed gegeorefereerd worden.

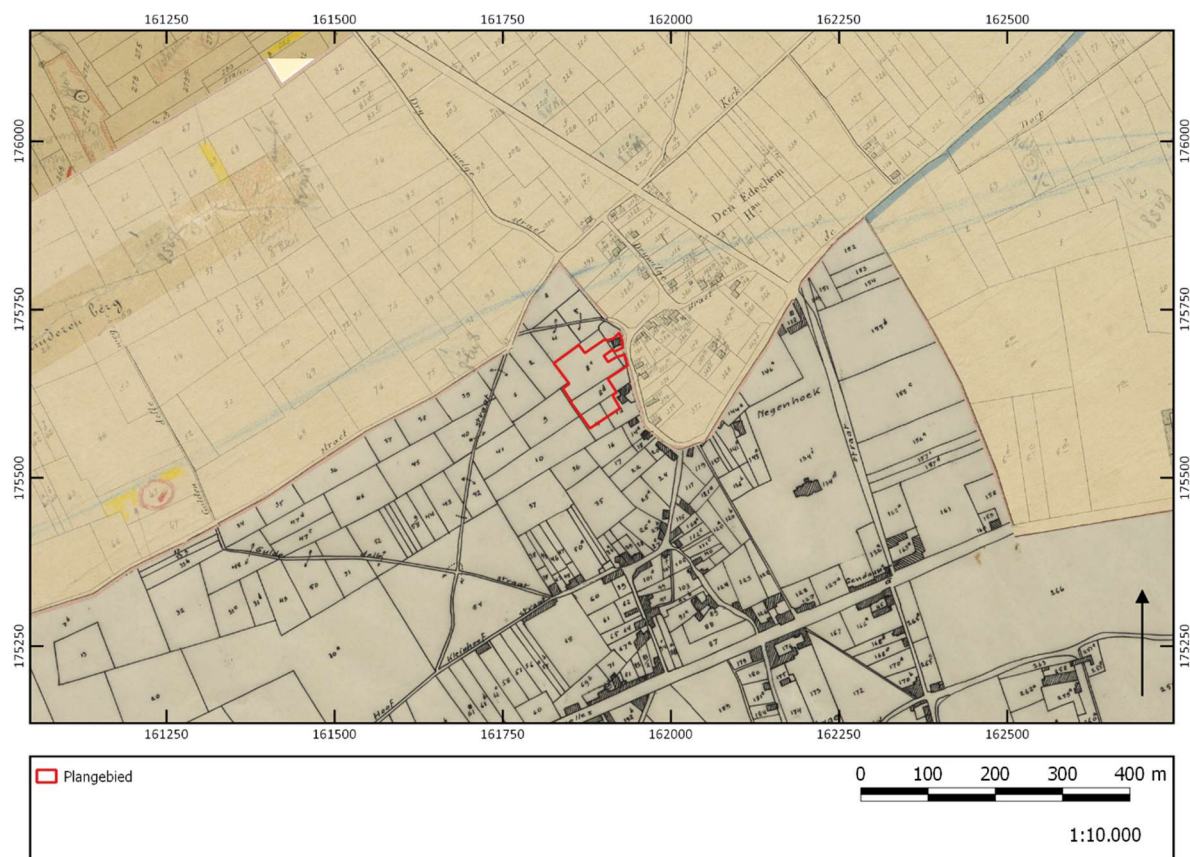
De Ferrariskaart (1771-1778) is op deze locatie alvast duidelijk en gedetailleerd te plaatsen (fig. 8). Op deze kaart is te zien dat het plangebied ten noorden en ten oosten begrensd wordt door een weg. Langs deze wegen wordt ook bewoning gekarteerd met achteraan moestuinen. Het zou om drie woningen gaan die binnen het plangebied vallen. Het overige gedeelte van het plangebied wordt weergegeven als akkerland, begrensd door bomen.

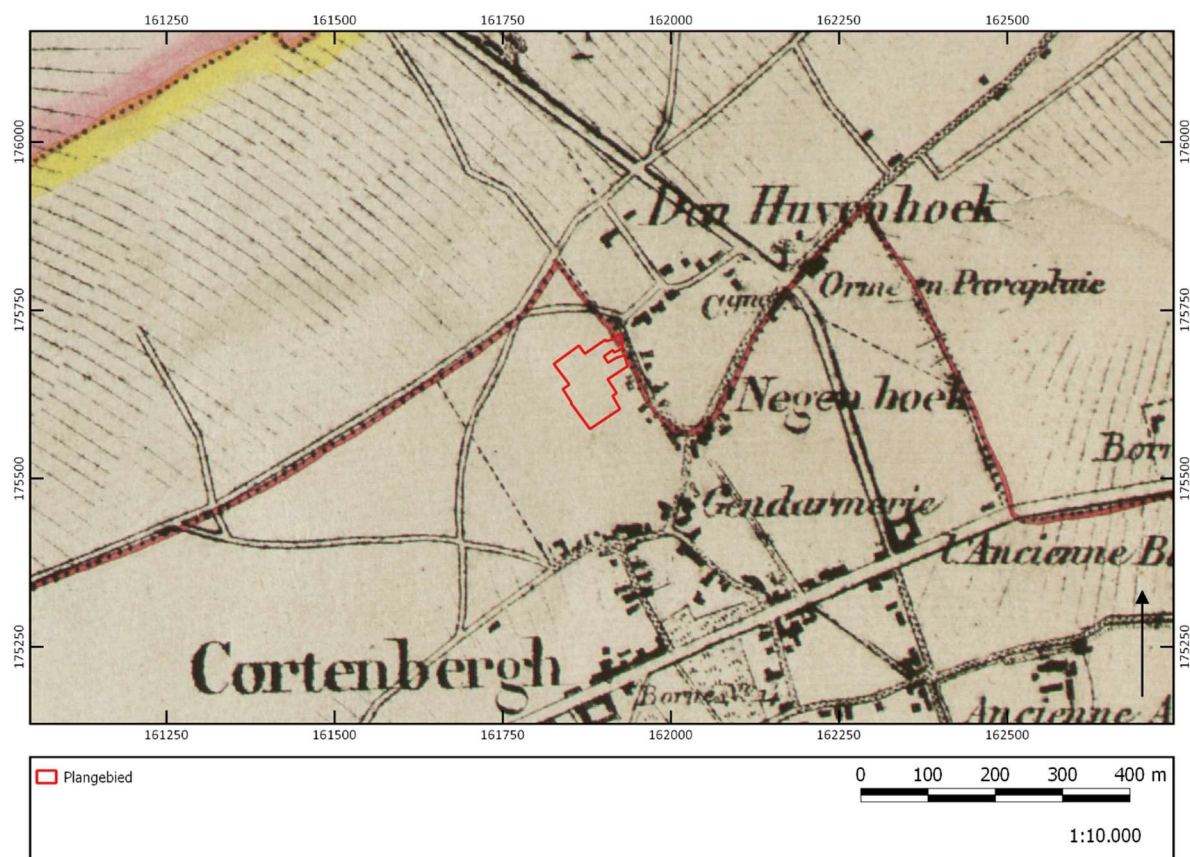
Figuur 9. Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (1841). ©LARES

Ongeveer driekwart eeuw later worden de kaarten van de Atlas der Buurtwegen (1841) gemaakt (fig. 9). Daar is hetzelfde wegpatroon te zien, maar de bebouwing is gewijzigd. Het zou nu maar om één woning gaan die binnen het plangebied valt. Het bodemgebruik wordt op deze kaart niet weergegeven, maar waarschijnlijk is het plangebied nog steeds grotendeels in gebruik als akkerland.

Nauw aansluitend bij de Atlas der Buurtwegen is de kadasterkaart van Popp (1842-1879). De Poppkaart toont een gelijkaardig beeld, alleen lijkt de bebouwing opnieuw gewijzigd te zijn (fig. 10). Het overige gedeelte van het plangebied is echter nog steeds onbebouwd en waarschijnlijk in gebruik als akkerland.

Figuur 10. Uitsnede uit de kadasterkaart van Popp (1842-1879). ©LARES

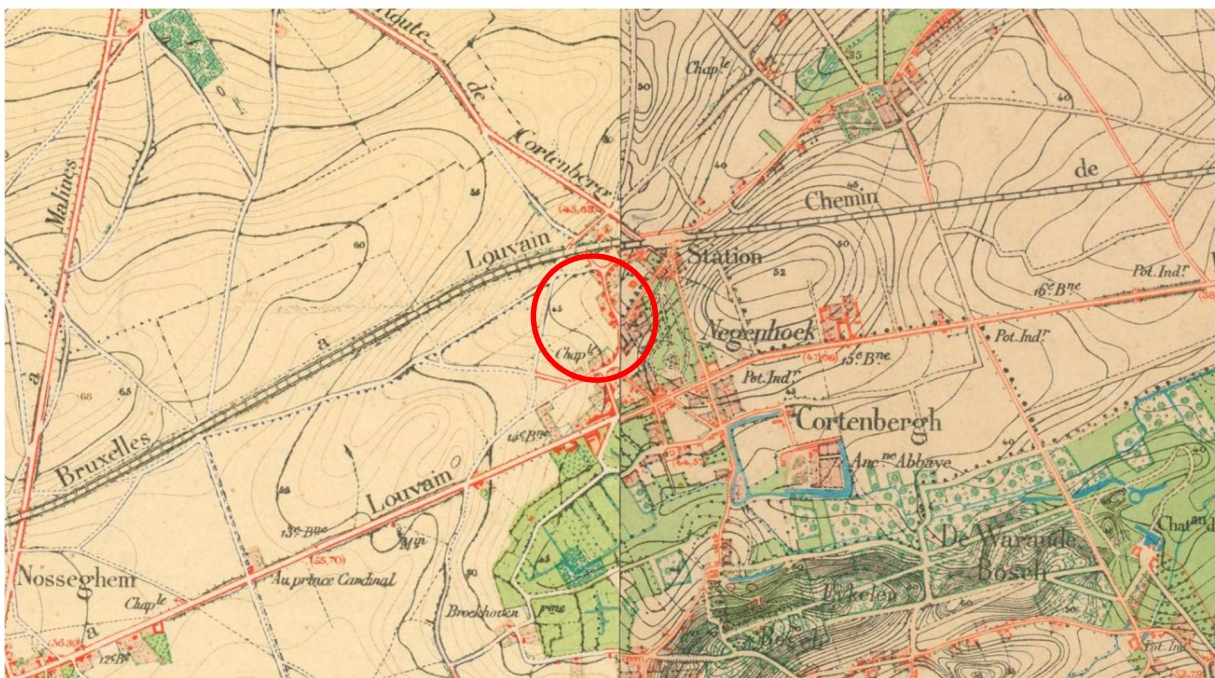

Figuur 11. Uitsnede uit de Vandermaelenkaart (1846-1854). ©LARES

De Vandermaelenkaart (1846-1854) vertoont opnieuw een ander beeld dan de Atlas der Buurtwegen of het Poppkaster (fig. 11). Het plangebied wordt nu weergegeven als onbebouwd, maar of dit correct is (aangezien deze kaarten gelijktijdig zijn opgemaakt) is maar de vraag.

De hierboven besproken historische kaarten tonen een steeds veranderd beeld van het terrein. Daarbij bleef het stratenplan onveranderd alsook de regio maar binnen het plangebied zelf veranderde de bebouwing steeds. Deze kwam voornamelijk aan de straatkant voor terwijl het overige gedeelte van het plangebied in gebruik was als akkerland. De bebouwing bevond zich echter steeds op een andere locatie; het grootste gedeelte van het plangebied was in gebruik als akkerland of weiland.

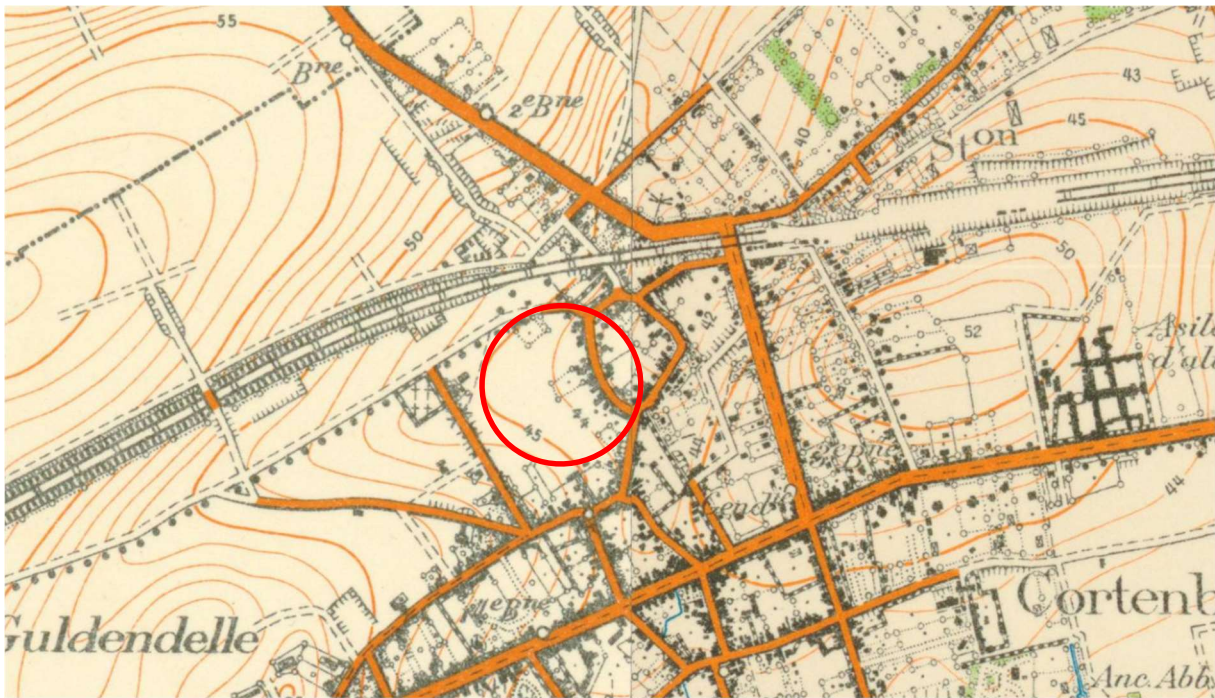
Afsluitend zijn nog enkele topografische kaarten bekeken. Door de steeds veranderende situatie binnen het plangebied zijn verschillende beschikbare topografische kaarten bekeken en is ervoor gekozen hier twee te bespreken.³ De eerste topografische kaart van België dateert uit 1873 (fig. 12) en laat zien dat het plangebied wel degelijk bebouwd is. Deze bebouwing bevindt zich langs de straatzijde terwijl het overige gedeelte van het terrein als onbebouwd wordt weergegeven. De tweede topografische kaart van België dateert uit 1939 (fig. 13) en laat eveneens zien dat het plangebied aan de straatzijde bebouwd is. Het overige gedeelte van het plangebied is nog steeds als akkerland of weiland in gebruik. De situatie op het terrein is dus zeker sinds 1873 weinig tot niets veranderd.

Figuur 12. Uitsnede uit de topografische kaart van België van 1873.

©CARTESIUS

³ Voor het meest complete overzicht aan georeferencierte topokaarten voor het plangebied zie www.cartesius.be.

Figuur 13. Uitsnede uit de topografische kaart van België van 1939. ©CARTESIUS

5.4 Luchtfotografie

Ter aanvulling van de 18^e- tot 20^e-eeuwse historische kaarten zijn ook recentere luchtfoto's uit verschillende jaartallen bekeken. De luchtfoto uit 1971 (fig. 14) is zeer grofkorrelig maar toont wel aan dat het plangebied op dat moment al bebouwd was, zowel aan de straatzijde als centraal. Het was toen al in gebruik als witloofboerderij. Er bevinden zich enkele loodsen en verhardingen op het terrein. Het overige gedeelte is in gebruik als akkerland.

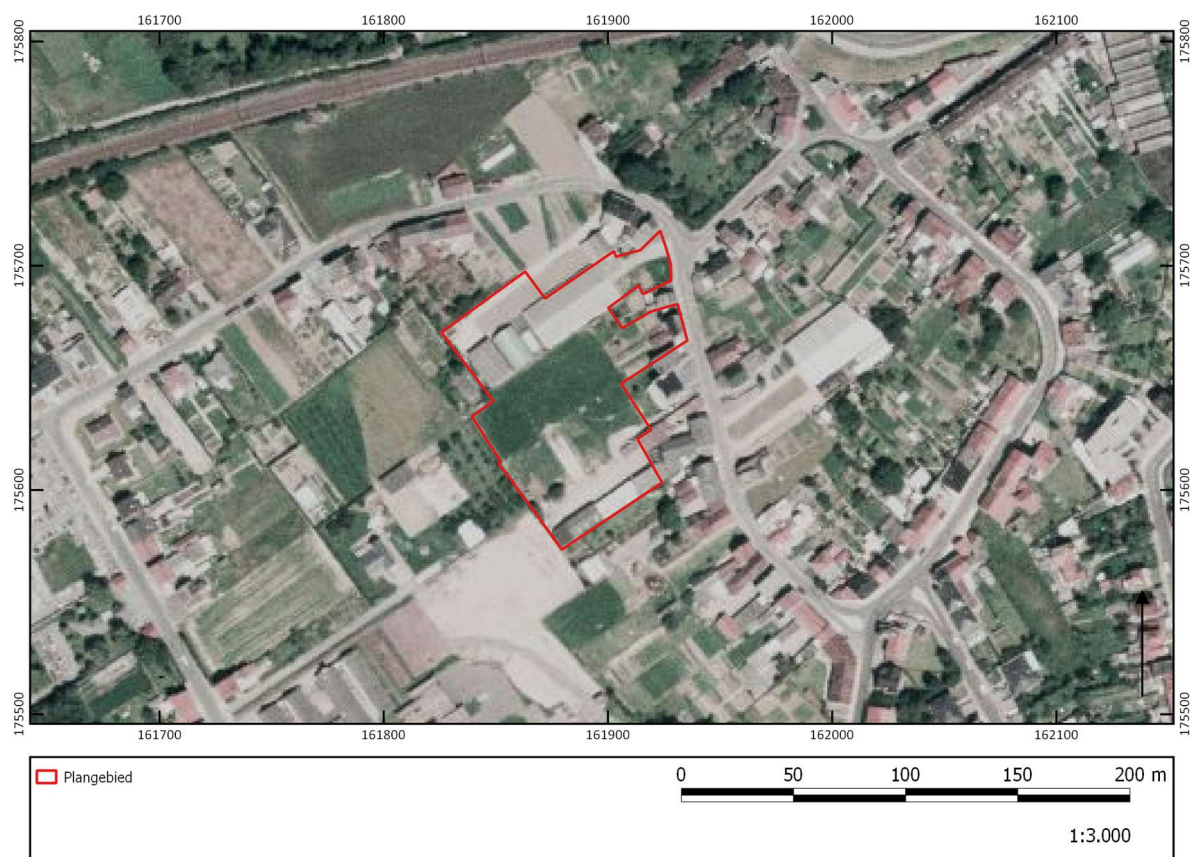
De situatie op de luchtfoto uit 1979-1990 (fig. 15) sluit hier grotendeels bij aan maar geeft een duidelijker beeld weer. De bebouwing en bijhorende verhardingen zijn nu beter te zien. Aan de noordelijke zijde staan enkele grote structuren met een verharding errond. Aan de zuidelijke perceelgrens zijn ook een structuur en verharding op te merken. Aan de Engelenstraat bevindt zich een woning, maar het achterliggende perceel is in gebruik als akkerland.

In 2000-2003 (fig. 16) is te zien dat de centraal gelegen akker nu gebruikt wordt voor het stockeren van machines. Aan de westelijke perceelgrens en zelfs nog een extra loods opgetrokken. De reeds bestaande bebouwing en verhardingen zijn onveranderd gebleven.

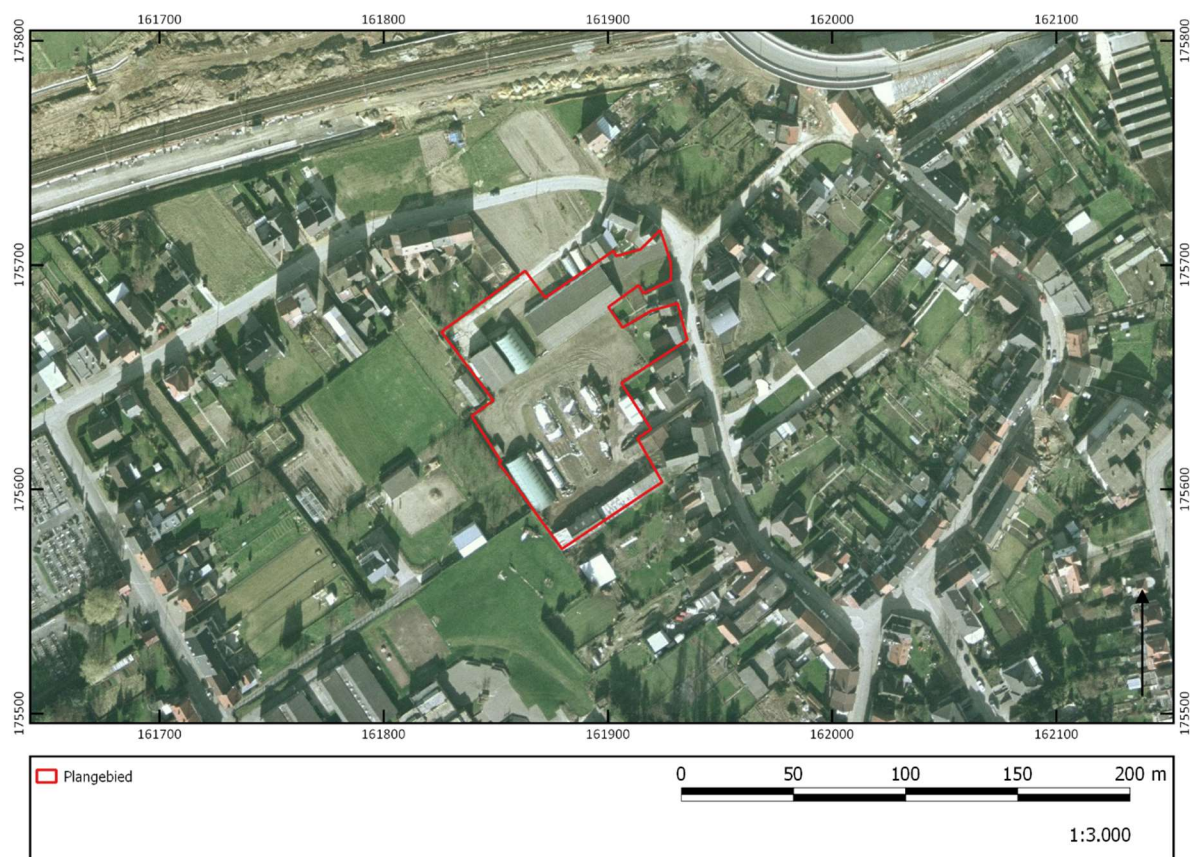
Een gelijkaardig beeld als voorgaande is te zien op de meest recente luchtfoto uit 2019 (fig. 17). Er lijken geen grote veranderingen meer plaats gevonden te hebben.

Figuur 14. Uitsnede van de luchtfoto uit 1971. ©LARES

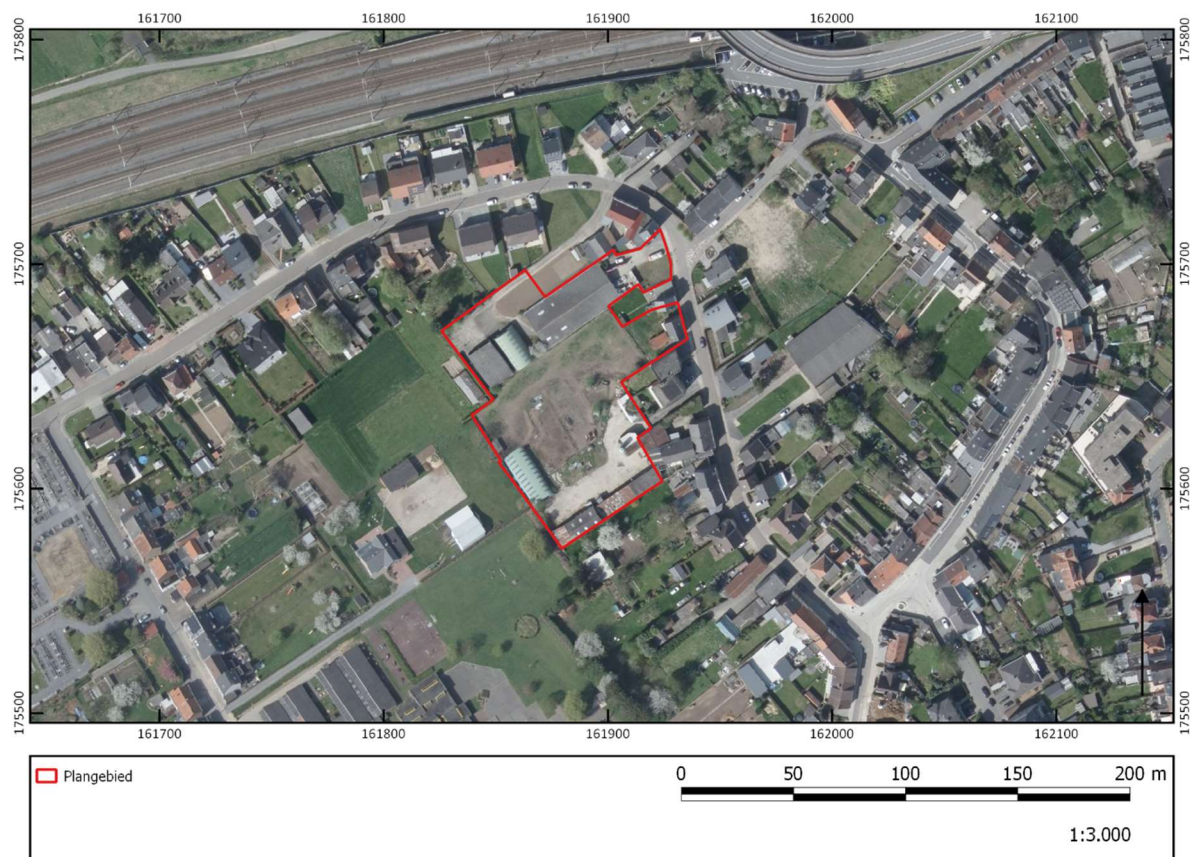

Figuur 15. Uitsnede van de luchtfoto uit 1979-1990. ©LARES

Figuur 16. Uitsnede van de luchtfoto uit 2000-2003.

©LARES

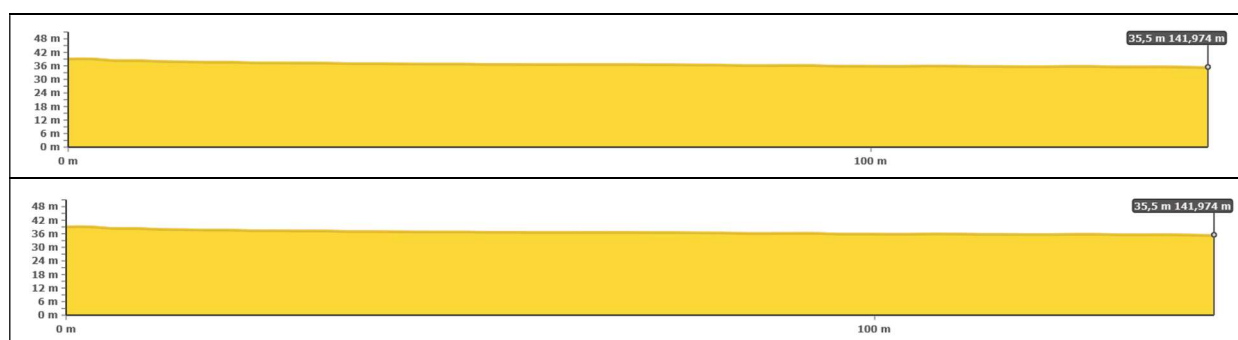

Figuur 17. Uitsnede van de luchtfoto's uit 2019.

©LARES

5.5 Geo(morfo)logie en bodem

Om de geomorfologie en de bodemopbouw van het plangebied te bestuderen, zijn de bodemkaart van Vlaanderen, de potentiële bodemerosiekaart, de bodembedekkingskaart en de tertiair en quartair geologische kaarten gebruikt.⁴ Om te kijken hoe de landschappelijke hoogteligging van het plangebied is ten opzichte van een grotere omgeving en de relatie van het plangebied tot beek- en riviervalleien zich verhoudt is het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II bestudeerd. Het plangebied loopt zacht af in noordoostelijke richting, van een hoogte van ca. 45,3 m +TAW naar een hoogte van 44,4 m +TAW. Dit is in de richting van de vallei van de Weesbeek.

Figuur 18. Terreindoorsnede: boven NW-ZO; onder W-O.

5.5.1 Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II

Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (fig. 19) wijst hetzelfde uit. Het plangebied helt zacht af in noordoostelijke richting naar de vallei van de Weesbeek. Daardoor helt het terrein af van een hoogte van ca. 45,3 m +TAW naar 44,4 m +TAW.

5.5.2 Tertiair geologische kaart

Op de tertiair geologische kaart (fig. 20) ligt het plangebied op een ondergrond dat benoemd wordt als de Formatie van Lede. Deze sedimenten bestaan uit lichtgrijs fijn zand, soms bevatten deze kalksteenbanken. Verder zijn de afzettingen kalkhoudend, fossielhoudend (met *Nummulites variolarius*), soms glauconiethoudend en bevatten ze basisgrind. Op basis van de geologische boringen in de omgeving van het plangebied zitten de tertiaire sedimenten op een diepte van ca. 6,2 m diepte.⁵

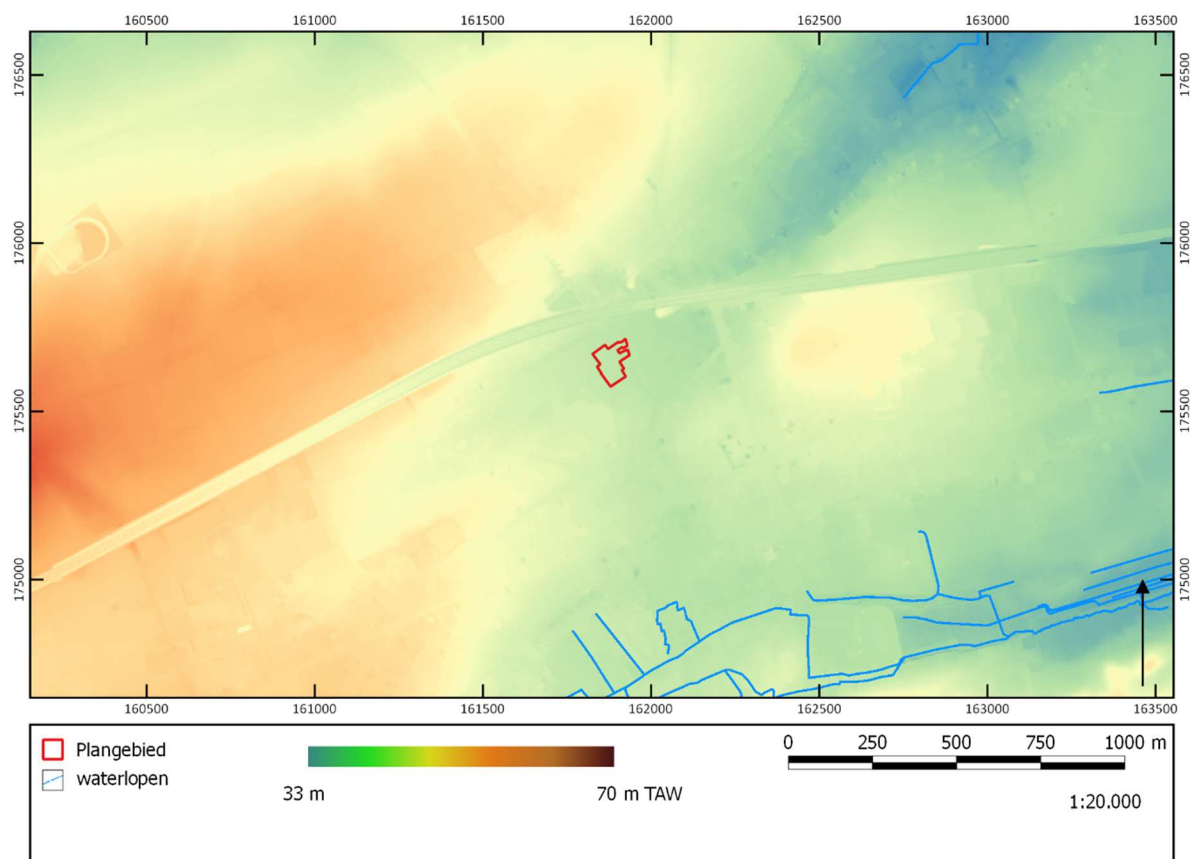
5.5.3 Quartair geologische kaart

Op de quartair geologische kaart (fig. 21) wordt aangegeven dat in het plangebied geen holocene en/of tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de pleistocene sequentie voorkomen (type 2).⁶ De basis van de quartairgeologische sequentie wordt gevormd door hellingsafzettingen.

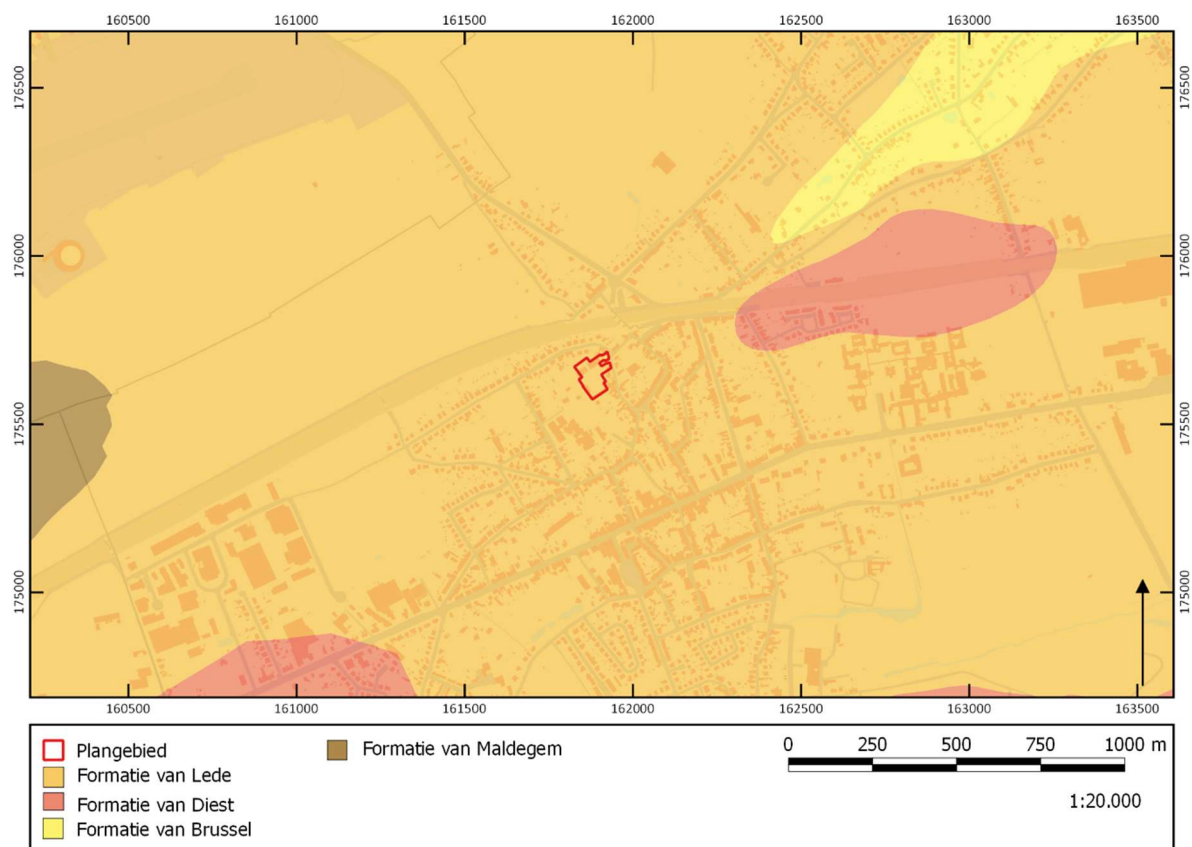
⁴ Alle bodemkaarten kunnen gevonden worden op www.dov.vlaanderen.be.

⁵ www.dov.vlaanderen.be.

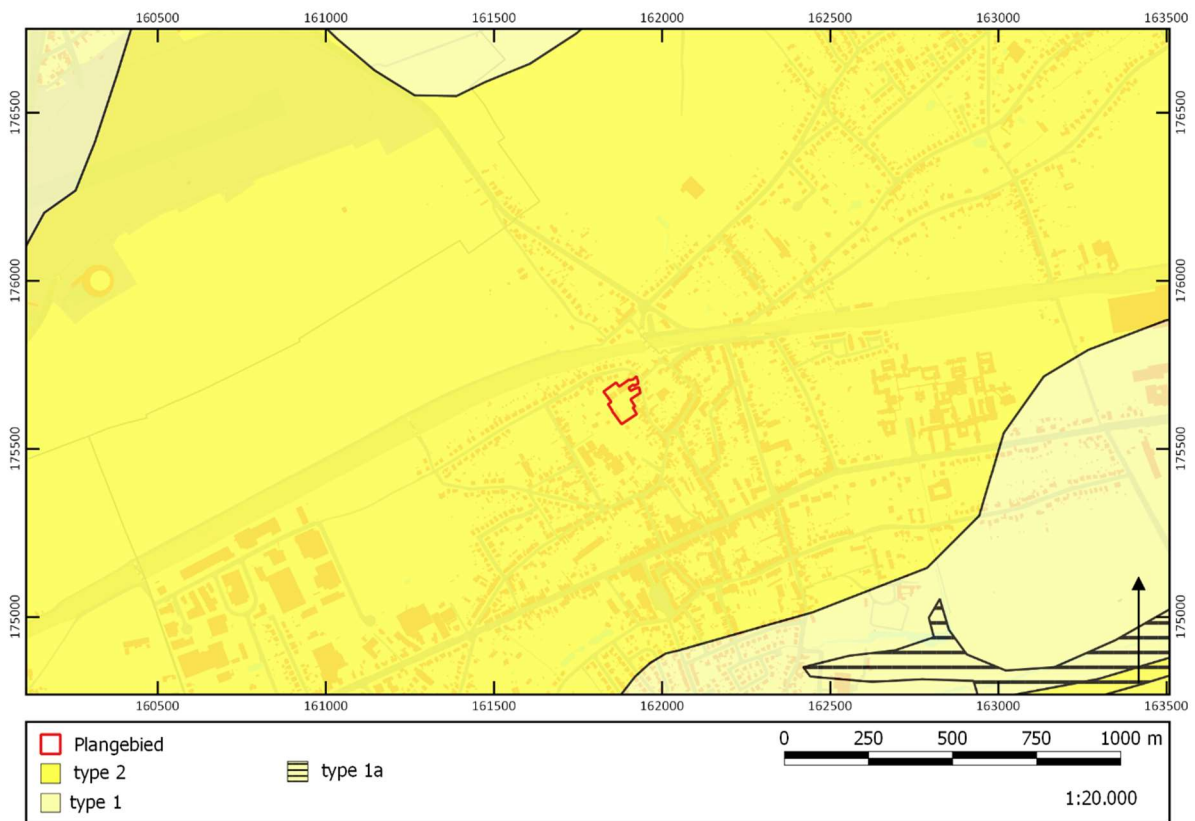
⁶ www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be.

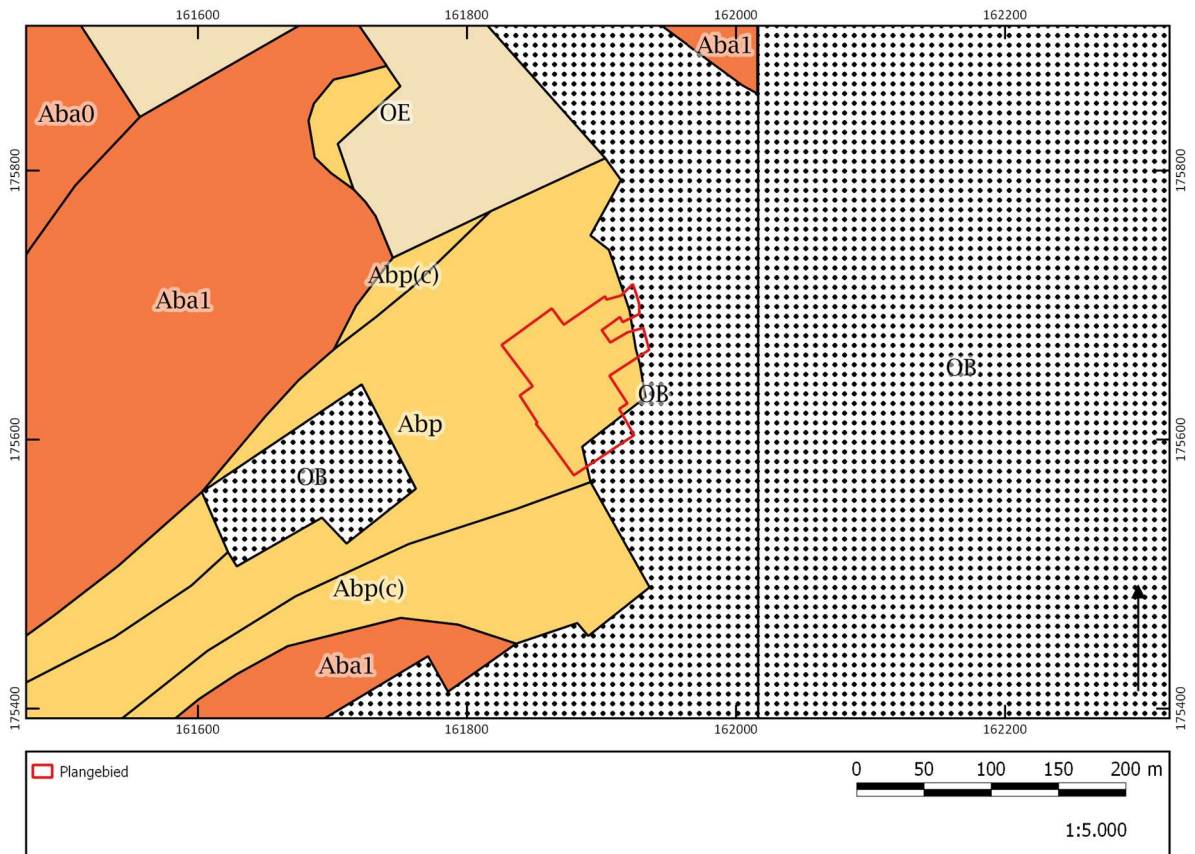
Figuur 19. Hoogteligging op het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II. ©LARES

Figuur 20. Uitsnede van de tertiair geologische kaart. ©LARES

Figuur 21. Uitsnede van de quartair geologische kaart. ©LARES

Figuur 22. Uitsnede van de bodemkaart. ©LARES

5.5.4 Bodemtype

Op de bodemkaart van Vlaanderen (fig. 22) blijkt dat het plangebied gelegen is op twee verschillende bodemtypen.

Het eerste bodemtype is een Abp-bodem. Dit is een niet gleyige grond op leem zonder profielontwikkeling. Deze matig natte alluviale bodem zonder profielontwikkeling hebben een bruingrijze Ap van 20 tot 25 cm dik die rust op een bruine C-horizont waarin weinig of geen roestverschijnselen voorkomen tot op een diepte tussen 30 tot 50 cm -mv. De Cg-horizont vertoont gleyverschijnselen die in de diepte toenemen.

Het tweede bodemtype wordt weergegeven als een bebouwde zone (OB). Dit zijn gronden die door het ingrijpen van de mens geen intacte bodemopbouw meer vertonen.

5.5.5 Potentiële bodemerosie en bodembedekking

De potentiële bodemerosiekaart per perceel (fig. 23) geeft aan dat er centraal binnen het plangebied een zeer lage kans is op bodemerosie. De zuidelijke zone wordt als 'niet van toepassing' gekarteerd. Mogelijk kunnen dan ook weinig hellingssedimenten voorkomen, zoals is aangegeven op basis van de quartairgeologische informatie.

Uit de bodembedekkingskaart (1 m resolutie) (fig. 24) blijkt een situatie die grotendeels overeenkomt met de huidige werkelijkheid, zoals hierboven reeds uitgebreid beschreven.

Figuur 23. Uitsnede van de potentiële bodemerosiekaart. ©LARES

Figuur 24. Uitsnede van de bodembedekkingskaart.

©LARES

5.6 Archeologische bronnen

De CAI is weliswaar niet compleet, maar binnen het plangebied werden alvast geen archeologische waarden aangetroffen (fig. 25).⁷ In de bredere omgeving beschikken we over enige informatie. Niet alle waarden zullen hieronder worden opgesomd, alleen diegene op relatief korte afstand van het plangebied.

Centraal Archeologische Inventaris:

NEOLITHICUM:

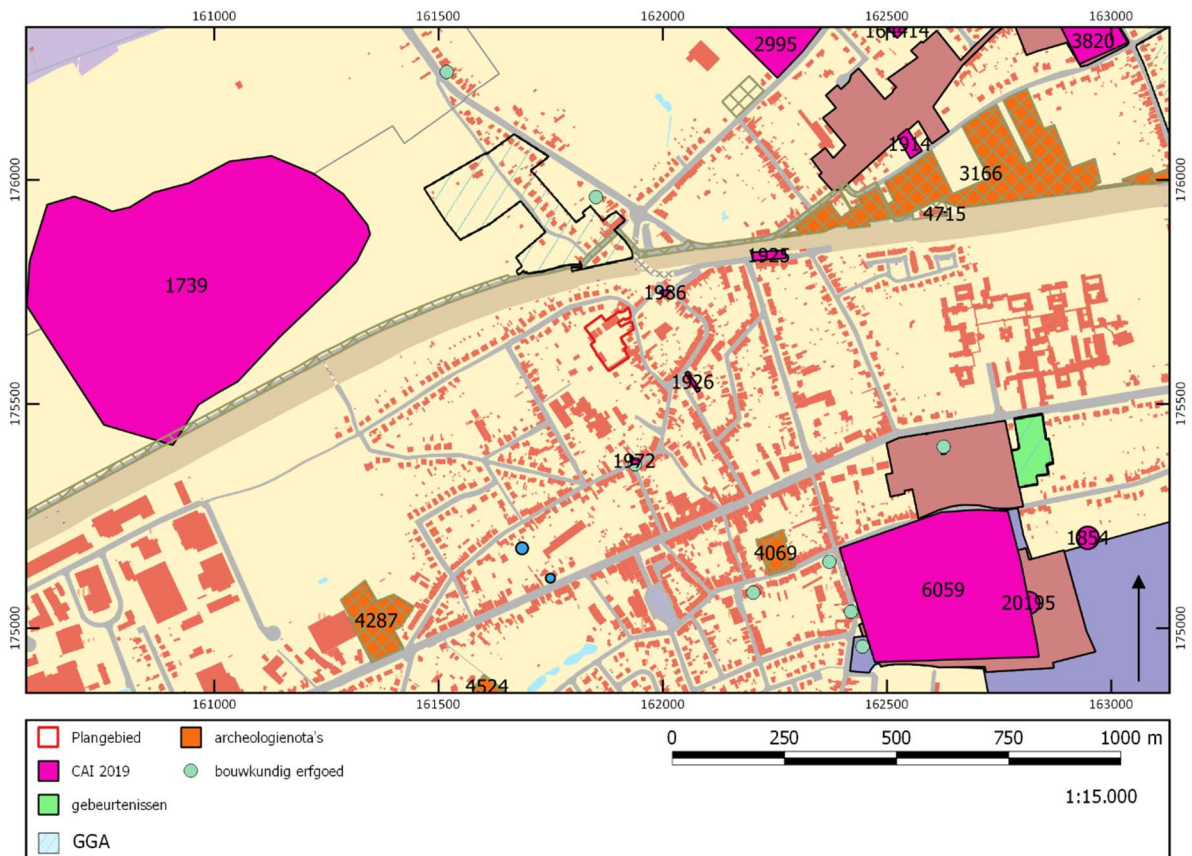
- **CAI ID 1739:** Runderenberg, Kortenberg: op deze locatie is lithisch materiaal aangetroffen uit het neolithicum.

ROMEINSE TIJD:

- **CAI ID 1739:** Runderenberg, Kortenberg: op deze locatie is een villa uit de midden-Romeinse periode aangetroffen met bouw materiaal en aardewerk. Ook is er een grafheuvel uit deze perioden gelokaliseerd.
- **CAI ID 1914:** Engerstraat, Kortenberg: tijdens een archeologische opgraving is aardewerk uit de Romeinse periode aangetroffen.

⁷ Voor alle waarden die in deze tekst zijn opgenomen, geldt dat de CAI is geraadpleegd op 16 december 2019 (<https://cai.onroerenderfgoed.be>). Per genoemde waarde zal dit niet meer herhaald worden. Hetzelfde geldt voor de inventaris van het onroerend erfgoed.

- **CAI ID 4715:** Traktiestation, Kortenberg: op deze locatie is bouw materiaal uit de Romeinse periode aangetroffen.
- **CAI ID 2995:** Frans Mombaersstraat, Kortenberg: op deze locatie is een Romeinse afvalput aangetroffen met een munt en witte zandsteen in.
- **CAI ID 164414:** Sparrenhof, Kortenberg: tijdens een veldprospectie is Romeins bouw materiaal aangetroffen.
- **CAI ID 1854:** Kloosterveld, Kortenberg: tijdens een metaaldetectie is een Gallo-Romeinse *fibula* met veersluiting volgens Keltische traditie aangetroffen.

Figuur 25. Overzicht van de waarden uit de CAI. ©OE/LARES

LATE MIDDELEEUWEN

- **CAI ID 1914:** Engerstraat, Kortenberg: tijdens een archeologische opgraving is een witte zandstenen fundering aangetroffen, alsook enkele kuilen uit de late middeleeuwen.
- **CAI ID 3820:** Walravenshof, Kortenberg: laatmiddeleeuwse hoeve.
- **CAI ID 6059:** Minneveld, Kortenberg: op deze locatie bevindt zich een Benedictinessenabdij uit de late middeleeuwen.
- **CAI ID 1854:** Kloosterveld, Kortenberg: tijdens een metaaldetectie is een zilveren munt aangetroffen van Hendrik III (1235-1261).

NIEUWE TIJD:

- **CAI ID 1972:** Kapellestraat, Kortenberg: kapel uit de 17^e eeuw.
- **CAI ID 1926:** Edegemstraat, Kortenberg: losse vondst van munten uit de Oostenrijkse periode.

NIEUWSTE TIJD:

- **CAI ID 1986:** Edegemstraat, Kortenberg: op deze locatie is een gasmasker uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog teruggevonden tijdens een controle van werken.
- **CAI ID 1925:** Stationsplein, Kortenberg: op deze locatie is tijdens een controle van werken een bakstenen riolering aangetroffen.

ONBEPAALD:

- **CAI ID 20195:** Abdij van Kortenberg, Kortenberg: op deze locatie is een ijskelder aangetroffen die niet nader gedateerd kan worden.

Verder zijn er geen waarden gevonden voor de onmiddellijke omgeving van het plangebied in:

- Vastgestelde inventaris/wetenschappelijke inventaris (landschapsatlas, historische tuinen en parken, houtige beplantingen, archeologische zones, bouwkundig erfgoed – gehelen, orgels, wereldoorlog relictten)
- Unesco Werelderfgoed
- Beheersplannen
- Erfgoedlandschappen

6 Synthese

In dit hoofdstuk wordt vooreerst een synthese gepresenteerd van de resultaten van het *assessment*. Hierbij wordt telkens aangegeven op welke van de onderzoeksvragen, die voorafgaand aan het bureauonderzoek zijn geformuleerd, een antwoord gegeven kan worden. Ook wordt hier aangegeven wat de impact is van de geplande werken en in hoeverre zij kunnen leiden tot verstoring van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief. Vervolgens wordt een korte synthese gegeven voor een niet-gespecialiseerd publiek.

De volgende onderzoeksvragen zijn voorafgaand aan de bureaustudie geformuleerd:

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

6.1 Synthese voor gespecialiseerd publiek

6.1.1 Samenvatting van de onderzoeksresultaten en beantwoording van de onderzoeksvragen

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd (**onderzoeksvragen 1-2**).

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op een ondergrond bestaande uit tertiaire zandige sedimenten. Deze sedimenten komen voor op een diepte van ca. 6,2 m. Tijdens de laatste ijstijd zijn hierop lemige sedimenten afgezet waarin een Abp-bodem is ontwikkeld. Het plangebied helt zacht af in noordoostelijke richting naar de vallei van de Weesbeek. Daardoor helt het terrein af van een hoogte van ca. 45,3 m +TAW naar 44,4 m +TAW.

Historisch gezien is de ontwikkeling van Kortenbergh te plaatsen in de middeleeuwen maar verschillende Romeinse vondsten wijzen eveneens op bewoning in die tijd in de omgeving van het plangebied. In de omgeving van het plangebied gaan de oudste vondsten terug tot in het neolithicum.

Vanuit de historische kaarten is gebleken dat het gebied in de laatste eeuwen als landbouwgrond is gebruikt maar dat langs de straat al wel bebouwing voorkwam -zij het in wisselende afmetingen en locaties. Pas vanaf halverwege de 20^e eeuw ontwikkelt zich hier een boerderij, waarbij telkens loodsen en verhardingen worden aangebouwd.

6.1.2 Impact van vroegere en geplande werken

Het plangebied was historisch gezien in gebruik als akker. Hierdoor zal de top laag (ploeglaag) van de bodem reeds verstoord zijn, hoewel dit niet heel diepgaand geweest zal zijn. Met de invoering van de modernere landbouwtechnieken zal deze impact wel zijn toegenomen. Ook het bouwen van de boerderij met alle aanhorigheden, verhardingen en leidingen/kabels/putten heeft een grote impact gehad op de bodem. Aangezien er geen sprake is van een plaggendeek waardoor de onderliggende bodem afgedekt en beschermd is, hebben deze werken zeker in de bouwvoor maar waarschijnlijk ook in de vaste bodem grote impact gehad. Aangezien onbekend is of de boerderij onderkelderd is, weten we niet hoe diep die impact is geweest. Maar er kan wel vanuit gegaan worden dat de meeste gebouwen gefundeerd zullen zijn op de vaste bodem.

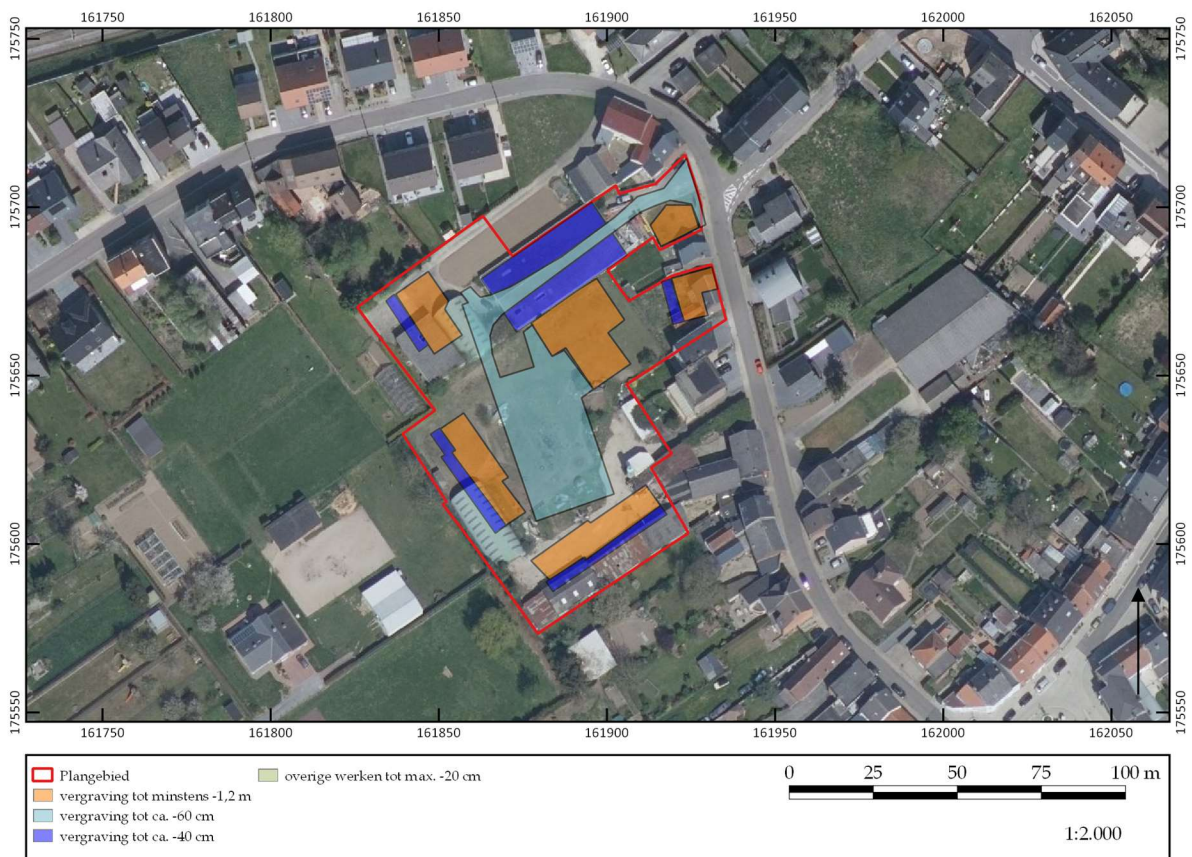
De nieuwbouwplannen omvatten enerzijds de volledige sloop van alle gebouwen die op het terrein aanwezig zijn. Ook de verhardingen zullen worden verwijderd. Vervolgens zullen verschillende nieuwe woonblokken, bestaande uit enerzijds ééngezinswoningen en anderzijds uit appartementen, worden opgetrokken. De meeste blokken zijn onderkelderd met een kruipruimte, waarbij de funderingsplaat zich op een diepte van ca. 1,2 tot 2 m onder maaiveld zal worden aangebracht. Alleen voor het centrale blok zal een ondergrondse parking worden voorzien die onder het volledige oppervlak van het gebouw zal komen. De diepte van de parking bedraagt 3,6 m maar er zullen lokaal nog 75 cm diepere zolen worden gelegd. De inrit voor de parking bevindt zich aan de noordoostkant en zal ook de nodige verstoring veroorzaken, aangezien deze een vrij lang tracé heeft maar ook naar een aanzienlijke diepte zal moeten zakken. Ook voor blok C geldt dat er hele diepe palen zullen worden aangebracht waarop de funderingsplaat gelegd zal worden.

Naast gebouwen wordt het hele terrein opnieuw aangelegd. Vooreerst omvat dat ontsluiting van alle gebouwen, waarvoor een nieuwe weg wordt aangelegd. Deze wort tot een diepte van 60 cm uitgegraven maar lokaal dieper voor de aanleg van riolering. Verder worden verschillende verhardingen voorzien. Terrassen en parkeerplaatsen zullen een verstoring van 40 cm veroorzaken; grindpaden slechts een minimale verstoring. De aanleg van een ondergrondse sorteerstraat en een elektriciteitskabine zorgen voor een lokale diepere verstoring. Tenslotte wordt nog een volledige omgevingsaanleg voorzien, waarbij bomen en struiken aangeplant zullen worden en een speelzone wordt aangelegd.

Als bovenstaande informatie wordt gecombineerd, dan blijkt dat een deel van de geplande werken op locaties zullen plaatsvinden waar nu ook al gebouwen staan. Het gaat dan om blokken C en Y, die op een locatie zullen worden gebouwd waar nu ook al een gebouw (respectievelijk loods en woning) zijn opgetrokken. Op deze locaties kan uitgegaan worden van een reeds verstoorde bodemopbouw, maar omdat er geen bouwplannen beschikbaar zijn is niet in te schatten tot hoe diep deze verstoringen reiken. Het is met andere woorden evengoed mogelijk dat er zich onder de huidige bebouwing nog (plaatselijk) een goed bewaarde bodem bevindt.

Andere gebouwen zullen echter worden gebouwd op locaties waar nog geen gebouw heeft gestaan, zoals het geval is voor gebouwen P, A en B. Hier wordt door de nieuwbouw de bodem met andere woorden sterk verstoord.

Ook de aanleg van de wegenissen en verhardingen voor terrassen, alsook de aanleg van de tuinen kan verstoring teweeg brengen van een mogelijke archeologische site. Immers, uit de bodemkaart is gebleken dat het bodemtype hier gekenmerkt wordt door een bouwvoor met een dikte van maximaal 25 cm. Het is niet uit te sluiten dat de huidige bebouwing van het terrein al hier en daar verstoringen teweeg heeft gebracht doorheen deze dunne bouwvoor, maar anderzijds zullen de geplande werken dit zeker doen aangezien de diepte hiervan groter is dan de dikte van de bouwvoor. Hetzelfde kan gesteld worden voor de aanleg van de ondergrondse straat voor afval en de nieuwe elektriciteitskabine.

Figuur 26. Samenvatting van de werken en de diepte van de verstoringen op de luchtfoto uit 2019. ©LARES

Er kan dus geconcludeerd worden dat de geplande werken een grootschalige verstoring van de bodem teweeg zal brengen. Als er zich een archeologische site in de bodem bevindt, zal deze hierdoor ook onomkeerbaar verstoord worden.

6.1.3 Potentiebeoordeling, kennisvermeerderingspotentieel en aanbeveling

Potentiebeoordeling

Op basis van de landschappelijke situatie van het plangebied kan wel gesteld worden dat er een gradiëntsituatie aanwezig is. Het plangebied helt zacht af in noordoostelijke

richting naar de vallei van de Weesbeek. Daardoor helt het terrein af van een hoogte van ca. 45,3 m +TAW naar 44,4 m +TAW. Echter, in de directe omgeving van het plangebied komt geen water voor. Het verwachtingsmodel voor steentijd is dat dergelijke sites zich in een range van 0-250 m van water bevinden. Dit kan stromend water zijn (beek, rivier) maar ook vennetjes of drassige laagtes in het landschap komen hiervoor in aanmerking. Deze zijn niet in de directe omgeving terug te vinden. De Weesbeek stroomt op een afstand die groter is dan 300 m van het plangebied. Ook andere aanwijzingen voor water zijn niet gevonden. Om die reden wordt er een lage potentie voor het treffen van een steentijdartefactensite aan het plangebied toegekend.

Vanaf het neolithicum wordt de landbouw geïntroduceerd. De aanwezigheid van vruchtbare gronden zijn hiervoor erg aantrekkelijk. In de omgeving van het plangebied zijn resten uit het neolithicum en de Romeinse tijd bekend en daardoor kunnen dergelijke archeologische resten dan ook binnen het plangebied verwacht worden; ook andere perioden kunnen echter gevonden worden. De kans op het aantreffen van vondsten vanaf het neolithicum kan als middelhoog benoemd worden. Deze middelhoge potentie loopt evenwel door tot en met de late middeleeuwen. Vondsten kunnen bestaan uit stenen, metalen of ceramische resten. Verder kunnen ook sporen als paalsporen, haardsporen of kuilen voorkomen. Resten kunnen in de ploeglaag en aan het oppervlak voorkomen. Onder het maaiveld zullen de resten en sporen zich echter in context bevinden.

Vanaf de nieuwe tijd is op basis van historische kaarten te zien dat het plangebied zo goed als onbebouwd was. Alleen langs de straatkant heeft bebouwing gestaan maar deze is in de loop der tijd afgebroken en vervangen. Het is waarschijnlijk dat de huidige bebouwing de resten van de historische bebouwing heeft verstoord dan wel volledig heeft doen verdwijnen. Elders op het terrein kwam geen bebouwing voor. Er is dan ook een lage kans op het aantreffen van archeologische resten.

Kennisvermeerderingspotentieel

Er zijn voldoende argumenten om te stellen dat het plangebied zich in een archeologisch interessante zone bevindt, hoewel de huidige archeologische kennis toch nog als enigszins beperkt kan worden beschouwd. Er is weinig geweten over het plangebied en de aangrenzende terreinen, zodat onbekend is wat er zich hier aan mogelijke archeologische resten in de bodem kan bevinden. Anderzijds is gebleken dat het plangebied een archeologisch interessante situering kent naar analogie met gekende archeologische sites in de bredere omgeving en met name in verband met de middeleeuwse evolutie van Kortenbergh.

Verder archeologisch onderzoek in het plangebied zou dus meer informatie kunnen opleveren over de menselijke aanwezigheid in dit gebied. Het kennisvermeerderingspotentieel wordt als groot ingeschat. Tot nu toe is het beeld over het verleden in het gebied nabij het plangebied toegespitst op het neolithicum, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Het potentieel op het treffen van resten uit andere perioden maakt het interessant om bij aanwezigheid van archeologische resten de hiaten in de kennis van de regio op te vullen.

Aanbevelingen

Vanuit de bureaustudie kan geconcludeerd worden dat er voor dit terrein sprake is van een middelhoge potentie wat betreft de periode neolithicum tot en met de late middeleeuwen. Anderzijds bestaat de kans dat de bouw van de huidige structuren (gebouwen en verhardingen) de bodem hier al verstoord heeft waardoor ook een eventuele archeologische site verstoord kan zijn. Verder archeologisch vooronderzoek om beter de archeologische potentie van dit terrein in te kunnen schatten wordt raadzaam geacht vanuit een kosten-batenanalyse, waarbij rekening is gehouden met de inspanning van verder onderzoek in functie van kennisvermeerdering. In het programma van maatregelen wordt onderbouwd welke typen vooronderzoek aangewend moeten worden.

Literatuur

Geraadpleegde literatuur

Gysselinck, M., 1960: *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Hoorne, J., J. Bastiaens; G. De Mulder; K. Deforce; A. Ervynck; A. Lentacker en K. Sturtewagen, 2009, Archeologisch noodonderzoek te Erps-Kwerps-Villershof (Kortenberg, prov. Vlaams Brabant). Nederzettingssporen uit de IJzertijd, de vroege en volle Middeleeuwen; in: *Relicta* 4: 23-79.

Van Ranst, E. & C. Sys 2000: *Eenvoudige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20.000)*, Gent.

Geraadpleegde websites

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be/>

www.cartesius.be

<https://geo.onroenderfgoed.be>

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2020D42	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:10.000	maart 2019
2020D42	2-6	bouwplannen	huidige situatie	nvt	nvt	maart 2019
2020D42	7	historische kaart	uitsnede uit Frickxkaart (1744) met aanduiding plangebied	onbekend	1:20.000	maart 2019
2020D42	8	historische kaart	uitsnede uit Ferrariskaart (1771-1778) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	maart 2019
2020D42	9	historische kaart	uitsnede uit Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding plangebied	1:200	1:3.000	maart 2019
2020D42	10	historische kaart	uitsnede uit de Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding plangebied	1:100	1:3.000	maart 2019
2020D42	11	historische kaart	uitsnede uit Vandermaelenkaart (1845-1854) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	maart 2019
2020D42	12	topografische kaart	topografische kaart uit 1873	onbekend	1:20.000	maart 2019
2020D42	13	orthofoto	luchtfoto uit 1971 met aanduiding plangebied	onbekend	1:5.000	maart 2019
2020D42	14	orthofoto	luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	maart 2019
2020D42	15	orthofoto	luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	maart 2019
2020D42	16	orthofoto	luchtfoto uit 2008-2011 met aanduiding van het plangebied	1:10.000	1:2.500	maart 2019
2020D42	17	orthofoto	luchtfoto uit 2019 met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	maart 2019
2020D42	18	terreindoorsnede	terreindoorsnede	nvt	nvt	maart 2019
2020D42	19	hoogtekaart	hoogteligging van plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II	onbekend	1:20.000	maart 2019
2020D42	20	bodemkaart	uitsnede tertiair geologische kaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:20.000	maart 2019
2020D42	21	bodemkaart	uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	maart 2019
2020D42	22	bodemkaart	uitsnede bodemkaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	maart 2019
2020D42	23	bodemkaart	uitsnede potentiële erosiekaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	maart 2019
2020D42	24	bodemkaart	uitsnede bodembedekkingskaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:4.000	maart 2019
2020D42	25	archeologische kaart	CAI-locaties in de omgeving van het plangebied	onbekend	1:10.000	maart 2019
2020D42	26	analysekaart	samenvatting dieptes verstoringen en luchtfoto	onbekend	1:10.000	maart 2019